

Värmlands Anor

2009:4

2009

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Årgång 26

Ur Nyeds Hembygdsförenings samlingar på nätet - <http://www.nyed.se>

Detta är gårdfarihandlaren Tras-Johan som gick runt i bygderna med sitt varulager i ett knyte som han drog i sin sk trasjohansvagn - en skrinde med varor och öl. Skrindan var törstig ty det åtgick ca 20 flaskor pilsner på en mil. Läs om honom och andra släktingar i Margareta Modéns artikel "Branäsen står i fara".

VärmlandsAnor

Författarna ansvarar för riktigheten i artiklar. Citera gärna VärmlandsAnor, men glöm inte att ange källa! Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse. Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera insända bidrag.

ISSN 1400-1047

Upplaga 1400 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare
Bengt Nordstrand, Karlstad

Redaktör
Åke Hörnqvist, Lagmansvägen 10, 663 41 Hammarö
Tel 054-52 54 43 ake.hornqvist@hammaro.st

Layout
Olle Andersson, Karlstad

Tryck
Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Föreningsfakta

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdssforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse.

Föreningens adress

c/o Bengt Nordstrand, Herrgårdsgatan 12, 652 24 Karlstad

Organisationsnummer 873201-6897

Medlemsfrågor

Kontakta Jens-Åke Nilsson: jenske.nilsson@telia.com

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 150 kr för ordinarie medlem och 50 kr för familjemedlem (2008) till svenskt postgiro **46 96 60-5**.

Medlemmar i Norge betalar 140 norska kronor + porto 50 norska kronor till norskt postgiro **7877.08.16652**

Hemsida

www.genealogi.se/varmland

Föreningens styrelse

Ordförande Bengt Nordstrand,

Herrgårdsgatan 12, 652 24 Karlstad. Tel. 054-18 99 61

Vice ordförande Hans Olsson,

Virvelgatan 77, 667 32 Forshaga. Tel. 054-87 29 93

Sekreterare Gunnar Jonsson,

Älvhagsg. 25, 661 40 Säffle. Tel. 0533-105 59

Kassör Jens-Åke Nilsson,

Strandvägen 13D, 652 17 Karlstad. Tel. 054-56 47 83

Program Anneli Johannesson,

Snoavägen 4, 663 34 Hammarö. Tel. 054-52 13 86

Ledamot Gunilla Klarqvist,

Radhusgatan 1, 664 40 Slottsbron. Tel. 0555-301 07

Ledamot Gunnar Allenmark,

Hälltorpsvägen 25, 663 34 Hammarö. Tel. 054-51 91 28

Ledamot Per Magnusson,

Strålberga Väststuga, 671 92 Arvika. Tel. 0570-33 002

Ledamot Anne-Marie Monsén Olsson,

Södra Klaragatan 8, 653 40 Karlstad. Tel. 054-21 35 30

INNEHÅLL

- 3 **Lisa Matsdotter - barnamörderskan**
Elisabeth Thorsell
- 6 **Psalmsång och åderlåt**
Pelle Räf
- 8 **Det återfunna adelsvapnet från Huggenäs kyrka**
Carl-Johan Ivasson
- 10 **Ullqvist, en släkt med många frågetecken**
Lars Gunnar Sander
- 12 **Branäsen står i fara**
Margareta Modén
- 14 **Allstrums äldsta kända ägare**
Roland Kihlstadius
- 17 **Att forska om fritidsaktiviteter**
Åke Hörnqvist
- 18 **En företagsam svärfar**
Bengt Lundgren
- 20 **Fattigvård i äldre tider**
N.J. Nyström
- 22 **Ordföranden har ordet**
- 23 **Boktips**
- 24 **Antavla 150**
- 26 **Ur andra medlemsblad**
- 26 **Antavla 151**

Redaktörens ruta

Den inledande artikeln i detta nummer är hämtad ur Elisabeth Thorsells elektroniska nyhetsbrev "Vi släktforskare" nr 3-4 2009. Eftersom vi är sparsmakade när det gäller publicering i andra hand, vill jag gärna kommentera varför jag valt att saxa denna artikel.

- Den berör Värmland.
- Den visar på ett pedagogiskt sätt hur en erfaren släktforskare bedriver sitt sökande.
- Berättelsen är intressant och det goda flytet i texten gör att den är lättläst.

På sidan 12 skriver Margaretha Modén om anförvanter, som hon stött på i sin läsning av minnesberättelser och hembygdsskildringar. Det här är ju källor som ligger lite utanför vårt vanliga sökfält. Men när man någon gång hittar någon sådan, ger de en helt ny dimension åt forskningen. Jag hoppas därför att i framtida nummer kunna presentera liknande bidrag under vinjetten "Guldskott".

Manusstopp för 2010:1 är 8 februari

Lisa Matsdotter – barnamörderska

Av Elisabeth Thorsell

Som någon kanske märkt skriver jag en del om Nordmarks socken i Färnebo härad i östra Värmland. Och varför det då? Jo min farmor var därifrån och hennes rötter på morssidan går inte utanför sockengränsen så långt tillbaks det gått att följa dem hittills.

Detta plus att vi fortfarande har en

liten bit kvar av ”familjegodset”, en blygsam liten stuga med ladugård och äng har gjort att jag sedan något tiotal år byggt på en databas över invånarna i socknen, långt ifrån komplett ännu.

Det gör ju att jag lusläser kyrkböckerna, och ibland är det någon notis som liksom sticker ut, och gör att jag forskar vidare och går litet djupare i källorna.

En dödboksnotis

En sådan notis stod i Nordmarks dödbok i juni 1817, och där stod ”Grundsjön, hustru Lisa Matsdotters oäkta son, mördad av modern”, och då undrar man ju litet vad som hänt?

I husförhörslängderna framgick att Lisa var född 1792 25/1 i Sandsjön, dotter till bergsmannen Mats Matsson och hans hustru Stina Jansdotter.

Lisa hade gift sig 1817 25/5 med bergsmannen ”unge” Petter Nilsson, f 1788 19/3 i Grundsjön, som hade en gård där.

Snabb barnafödelse

Men om Lisa gift sig i maj 1817, hur var det då fatt när hon födde ett oäkta barn redan i juni samma år?

Om detta kunde man läsa i födelseboken. Där stod ”Grundsjöhyttan. Unge Petter Nilssons hustru Lisa Matsdotter från [oläsligt] ett oäkta gossebarn, som lades å lön[n] och därefter nedgrävdes i en Smedja, sedan det förut troligen blifvit mördadt. Barnet var oäkta.”

Exakt datum finns inte i kyrkböckerna, men man kan tänka sig att brottet blivit upptäckt på något vis, och hur det gick till kan man finna i rättegångshandlingarna.

Inget urtima protokoll

Det finns inte något urtima protokoll i Färnebo Häradsrätts arkiv, då ärenden som gällde livet skickades vidare till Hovrätten för granskning.

Vid denna tid hade Värmland förts över till Svea Hovrätts jurisdiktion efter att tidigare, fram till 1813, ha tillhört Göta Hovrätt.

Hovrätten ger svaret

I Svea Hovrätts arkiv hittade jag så småningom att målet avdömts vid Färnebo Häradsrätt först 1817 30/8, varefter Hovrätten begärt ytterligare upplysningar.

Slutligen hade Häradsrätten återi-

gen avkunnat dom 1817 21/11, och Lisa hade då dömts enligt Missgärningsbalkens 16 kapitel §18 och Kungliga förordningen av 1739 20/1 att halshuggas och ”i bål brännas”, samt att hennes vän Jan Jonsson från Sandsjön skulle betala böter för lönskaläge (2 riksdaler 16 skilling Banco),

undergå hemlig skrift, betala till kyrkan (1 rdr 16 sk.) och till slut betala räkningen till provinsialläkaren, kirurgie magistern C. Ahlgren för kostnaderna vid fostrets besiktning.

Hovrätten hade fått in handlingar från häradsrätten i oktober, och sedan på nytt i början av februari 1818, och granskade sedan dessa.

Rykten går

Sammanfattningsvis skrev de att det gått rykten på orten att Lisa var havande när hon gifte sig med Petter, men döljt detta i ”ondt uppsåt”. När senare kapellpredikanten Arvid Olsson och länsmannen Erik Brattström förhört henne, hade hon erkänt att hon vid Midsommartid fött ett barn, som hon lagt på lönn, och som de sedan hittat på av henne angivet ställe. Därpå hade Brattström häktat henne.

Lisa erkänner

Vid den fortsatta undersökningen erkände Lisa också att hon lägrats av en annan man (utan namns nämnande) innan hon vigdes vid Petter Nilsson på Annandag Pingst. Hon hade inte berättat för Petter att hon var med

barn, av rädsla för att han skulle ångra sig och inte gifta sig med henne, och att hon då skulle förlora sin framtida försörjning genom denne man, som hon ”uppriktigt älskade”.

Barnet föds

En dag vid Midsommar då mannen gått hemifrån för kolvedshuggande, kände hon att födseln var nära. Hon hade då gått ut i en lada, där hon efter en stund stående fött barnet, som föll i golvet, varvid navelsträngen brast. Därpå hade hon svept barnet i ett kläde, som hon tagit med sig, och lade barnet i ett hörn av ladan, hon hade då tyckt att det rörde sig litet.

Sen gick hon in i stugan och skötte sina sysslor som vanligt, utan att Petter efter hemkomsten märkt något. Dagen efter, när mannen åter var ute, hade Lisa gått till ladan, lagt barnet i ett tråg och sedan burit det till en smedja, där hon grävt en grop i golvet, som hon sedan lade ner barnet i.

Sedan täckte hon gropan med näver och jord, och hoppades att hennes brott inte skulle upptäckas, men ändå haft dåligt samvete tills kapellpredikanten tillsammans med en grannkvinna, änkan Anna Håkansdotter, och fjärdingsmannen Casper Larsson kom och frågade ut henne. Först nekade hon, men sedan Anna Håkansdotter undersökt hennes bröst och funnit dem fulla med mjölk hade hon erkänt sitt brott.

Petters berättelse

Petter Nilsson hördes också. Han sade att han hade inte vetat om Lisas havandeskap, förutom att några av hans släktingar före vigseln antytt något, som han tolkade som avoghet och smädelse för att avstyra hans äktenskap, och därför inte brytt sig om det. Petter sade också att han i Lisa funnit sin ”timliga lycka”, varför han också på det högsta anhöll om att hon, oansett hennes brott, skulle förskonas från dödsstraff, och att han, efter att hon genomgått sitt straff, ville återtaga henne som sin maka.

Besiktning av barnet

Sedan Lisa häktats, hade länsman Brattström uppmanat kapellpredikanten Olsson att ta rätt på barnet, varpå denne i sällskap med studeranden L.M. Wernmark, klockaren Anders Sandberg, Anna Håkansdotter och fjärdingsmannen Erik Henriksson i Stjälpshyttan, gått till det av Lisa utpekade stället i smedjan och hittat barnet. Olsson berättade att barnets mun och näsa var intryckt och även vänstra ögat något krossat.

Senare intygade provinsialläkaren Ahlgren att fostret efter sju veckor var så förvandlat att det inte gick att göra en regelrätt obduktion.

Vännen Jan – barnafadern

Vid den förnyade rannsakingen i november hade Lisa berättat att hennes barndomsvän, drängen Jan Jonsson i Sundsjön, på våren 1816 friat till henne och sedan fortsatt med det tills våren 1817, och även lägrat henne upprepade gånger, ända tills han fick veta om Petter Nilssons frieri, enligt Jans egen berättelse. Jan sade också att Lisa aldrig nämnt att hon var med barn.

Vittnet Kerstin Persdotter

Kerstin Persdotter i Grundsjön berättade att hon redan på Andra Böndagen 1817, när hon fått veta att Petter var förlovad med Lisa, tagit henne avsidet vid kyrkan och tillhållit henne att hon kunde göra både Petter och sig själv olyckliga om hon gifte sig med honom, när hon var havande med någon annan. Lisa hade nekat, men verkat orolig och bett Kerstin hålla tyst. Kerstin hade talat med henne om detta flera gånger, men alltid fått nekande svar. Hon hade också försökt uppmärksamma Petter på ryktena som gick om Lisa, varpå denne svarat att han också hört det, men att han inte brydde sig, utan gjorde som han ville.

Hovrättens dom

Hovrätten dömde, som sagts ovan, åter Lisa till halshuggning och att ”i bålet brännas”, och den ändrade hel-

ler inget i utslaget om Jan Jonsson, som undkom med böter och hemlig skrift.

Hovrätten upplyste också att om Lisa ville besvära sig över domen, eller begära nåd från dödsstraffet, så kunde hon få hjälp med att författa en Besvärs- eller Böneskrift hos Konungens Befallningshavande. Denna skrift skulle vara inlämnad i Hovrättens expedition inom 30 dagar sedan hon bevisligen fått ta del av utslaget.

Om Jan Jonsson ville ha någon ändring i sin dom, skulle han också skicka in en underdånig ansökan, samt bifoga bevis att böterna betalats, som skulle utfärdas av t.ex. kronofogden i orten. Om han var så fattig att han inga pengar hade, skulle han lämna ett intyg om detta från häradsrätten, domaren eller kronobejante i orten, eller kyrkoherden i orten. Försummades något av detta, så förlorade han sin rätt till talan i ärendet.

Där stod nu Lisa Matsdotter den 3 februari 1818 och var dömd till halshuggning och att sedan brännas på bål. Vad kunde hon göra för att förhindra att hon blev utsatt för detta straff? Hon kunde skriva en nådeansökan till Konungens Befallningshavande, vilket hon gjorde och blev benådad till 10 år på Spinnhus.

I Nordmarks husförhörlängd (AI:13:21) står om henne ”på Tukthus för Barnamord”, vilket alltså visar att hon inte blev avrättad. Men vilket tukthus (spinnhus) hamnade hon på ?

Spinnhus på 1820-talet

Vid här tiden, omkring 1820, fanns det tre spinnhus i landet, Stockholm, Norrköping och Göteborg. För både Stockholm och Norrköping finns register över fångarna lätt tillgängliga på nätet. För Stockholm för Centralfängelset å Norrmalm, kyrkobok 1815-1835 på Stockholms Stadsarkivs hemsida bland de andra kyrkboksregistren. För Norrköpings spinnhus finns register för 1814-1920

på Linköpings universitets hemsida. Lisa fanns förstås inte i dessa rullor, så då borde hon finnas i Göteborg.

Arkiv Digital visade sig ha Göteborgs Spinnhus i sitt material, och efter ett visst letande hittades Lisa, benämnd "Qwinspersonen Lisa Matsdotter från Grundsjön", och som dömts för att ha "lagt barn å lönn" till 10 år.

I Spinnhusets kyrkbok stod också att hon lösgivits 1826 31/8 efter Kgl Majt:s nådiga utslag av 1826 20/4.

Vart tog Lisa vägen?

Hon levde alltså 1826, nu 34 år gammal, och ganska ensam i världen. Hennes man Petter hade tröttnat på att vänta och fått skilsmässa 1825 1/6 och gift om sig 1825 15/9 med pigan Cajsa Persdotter, född 1801 19/4 i Gustav Adolfs socken.

Man kunde kanske tänka sig att hon återvänt hem till sin far, Mats Matsson i Sandsjön, men hon fanns inte hos honom i husförhörlängden. Mats dog 1833, och i hans bouppteckning står Lisa som gift dotter, men ingen uppgift om var hon fanns. En snabbgenomgång av husförhörlängden och koll av syskonens dopvittnen till deras barn gav inget.

Så då började jag gå igenom mantalslängderna för Färnebo härad och plocka ut alla som hade en hustru född ca 1792. Det blev snabbt klart att det nog var ett tämligen långdraget och i stort sett meningslöst jobb.

En lycklig slump!

Jag gick tillbaks till Spinnhusets kyrkbok för att se om jag missat något, och kom då att observera en hänvisning till Göteborgs Fattighusförsamlings kyrkbok. Så nästa steg var ju att titta i denna och se om där fanns något om Lisa och hennes öde.

Minsann! I denna volym (C:1) fanns bara två sidor vigselbok, och endast två vigslar från 1800- talet!

1826 29/8 vigdes efter Khgl Majt:s tillåtelse och förordnande Ungkarlen och Undantags Egaren från Sannum Starrkärrs Pastorat Johannes Johnson (43 år) och frånskilda Hustrun Elisabeth Mathsdr (30 år).

Första lysningen ägde rum 1826 22/6 och till Sahlgrenska sjukhuset fick de betala 16 sk Banco i lysningsavgift.

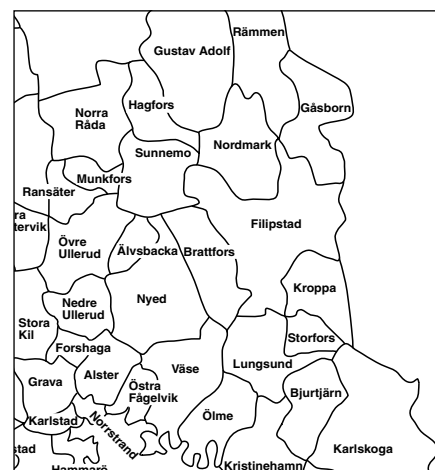
Så Lisa for inte tillbaks till Värmland, utan hamnade i Västergötland och gifte sig med en man som hon måste ha känt ett tag. Hon och Johannes fick nämligen en dotter, Brita Stina, som föddes 1826 7/9 i Sandhem Södergård i Starrkärr, alltså redan veckan efter deras vigsel. Lilla Brita Stina dog snart, redan 27/12 av slag. Några år senare föddes sonen Emanuel 1829 1/9, också på Sandhems Södergårds ägor i Starrkärr.

Eftersom Lisa står som gift dotter i faderns bouppteckning, bör hon haft någon sorts kontakt med släkten i Värmland, men hur är inte gott att veta.

Lisa dog redan 1838 6/6 i hemmet på Sandhems Södergårds ägor, av nervfeber, och följdes några år senare av sonen Emanuel, som dog där 1843 18/1, av "apoplexia". Johannes, som var född 1783 16/1, levde kvar och dog inte förrän 1860 13/3, också på Sandhems Södergårds ägor.

Lisa miste alla sina barn, så det finns inga efterkommande, men hon och Petter hade syskon, som ännu har ättlingar, men hela historien verkar glömd...

Saxat ur Elisabeth Thorsells elektroniska nyhetsbrev "Vi släktforskare" nr 3-4 2009.

För dom som inte vet var Nordmark ligger.

Arvika Släktforskargrupp

Från den nyetablerade forskargruppen har inkommit entusiastiska rapporter om genomförda och planerade aktiviteter.

Hösten inleddes med ett möte den 7 sept. där man i första hand försökte komma till klarhet om medlemmarnas önskemål om verksamhetens inriktning. 22 pigga och debattglada forskare hade hittat vägen till lokalen i biblioteket.

Önskemålen var lite skiftande men ett dominerande intryck är dock att

blotta existensen av en grupp, som har regelbundna möten, tillfredsställer huvudönskemålet, nämligen att få träffa andra släktforskare och byta erfarenheter.

Av den livliga diskussionen att döma har många medlemmar släktingar som emigrerat och de har i sin forskning stött på problem, som de var angelägna om att få svar på.

Under hösten har man fram till nu genomfört ytterligare tre träffar. Samtliga med mycket god anslutning. Nu

senast, den 9 nov., tog sig 20 personer ner till Karlstad för att göra ett besök på Sverige Amerika Centret (fd Emigrantregistret). Den genomgång man då fick var mycket uppskattad.

I planerna finns också tankar på att ställa upp med jourhavande släktforskare på biblioteket någon eller några gånger per månad. Bibliotekschefen är mycket positiv till verksamheten och ställer upp och servar på bästa tänkbara sätt.

Åke Hörnqvist

Psalmsång och åderlåt

Av Pelle Räf

Förr i världen var en av klockarens huvuduppgifter i församlingar med kyrkor utan orgel att leda psalmsången under gudstjänsten. Det gjorde han i regel från en särskild klockarbänk eller klockarstol, som stod framme i koret. Men klockaren borde också kunna slå åder eller åderlåta, d v s tappa blod, vilket var ett gängse kirurgiskt ingrepp mot allehanda sjukdomar. Att kunskaper i både psalmsång och åderlåtning krävdes av sökande till klockartjänst i Värmland under 1700-talet, framgår av protokollet från sockenstämma 4/9 1757 i Grums. Den 66-åriga klockaren Lars Jonsson i byn Ask hade avlidit, och nu skulle efterträdare utses. Församlingens kyrkoherde, prosten Petrus Ekman (1708-1777), noterade till en början vilka som var närvarande av socknens herrskap: assessoren Jahn Gustaf Linroth (1704-1772) på Long, ”Herr Capitainen och Riddaren Uggla”, kaptenen Johan Gudmund Löwenhielm (1698-1778) på Agnhammar, en kapten von Eckstedt och brukspatronen Fredrik Uggla (1720-1791) på Hammarsten. Kyrkvärdarna och sexmännen nämndes därefter men utan namn och likaledes givetvis större delen allmogen, d v s den manliga delen. Prostens andra paragraf lyder:

”at hos honom hade anmält sig till then lediga Kläckaresyßlan härstädes Drängen Swen Pärßon i Sem, Murdrängen Jonas Olson samt drängen Eric Jönsson i Norra Warpenäs och Nor S^a, hwilka han förhört och be-

funnit skickelige till Syßlan; Dock har then sistnämnde, Eric Jönson i Warpenäs förmohn af ett bewis

Christendom och framsteg i then Samma, lærer wäl finna, at uti thenne widsträckt Sochnen äro sådana till finnande, som äro skickelige till Kläckare tiensten och Församlingens förtroende hafwa, utan at lära ett sådant ämne annorstädes till Församlingens misnöje och, kan skie, beswär. Wij nämna förthenskull Drängen Nils Bryngelson² i Ingerserud, som har alla the Egenskaper, som Kyrkolagen fordrar af en Kläckare och therjämte Församlingens förtroende, och anholle therföre, at han måtte komma under omröstning en¹ en Resolution på Allmogens beswär.

Pastor swarade; at han ej kunde antaga then till Kläckare, som icke efter pålysning instält sig till förhör hos honom; hwarpå Wälb: Herr Cap: och Ridd. Löwenhielm swarade:

At det icke war nödigt utan Församlingens förtroende kunde giöra fyllest; Man kunde ock nu höra honom Siunga: Då han sang en vers af N° 266³ med Swag dock icke obehagelig röst.

Härpå underrättade Pastor allmogen, at Så wida Kongl. Kyrkolagen påbiuder, at Klockare skola hafwa wißa kunskaper och theßa icke utan förhör kunna utrönas, Så är lätt at finna, thet thenne icke utan förhör kan antagas. Men på thet Församlingen må se, at thet kommer honom på ett ut, hwilken som blifwer antagen, när han allenast förstår och gör hwad han bör, Så will han antaga thenne Nils Bryngelßon, så framt han wid förhöret, hwartill

En sentida efterträdare till klockarens röst som ledare av psalmsången i Grums kyrka är en kororgel från 1994 (Med tillstånd av Pastor loci).

från StadzChirurg[en] i Carlstad H¹ Flanck¹, at han förstår åderlåtningen, hwilket nu efter Hans Maj^{ts} Nädigste Skrifwelse till Consistorium och V: Consistorii Bref till Prästerskapet nödwändigt fordras af then, som hädanefters skall antagas till Kläckare.

Härpå anförde Wälborne Herr Capitainen och Riddaren Löwenhielm dictando: Herr Kyrkoherden, som alltid är öm och mohn om thenna församlingen och theß Inwånare och sina Fåår känner både till theras

han måste inställa sig i *Nors Prästegård* befinnes äga the Kunskaper, som Kongl. Kyrkolagen fordrar, samt kan, förrän han tillträder syßlan d. 1 *Maji* 1758, upvisa någon tilförlätelig *Medici el^t Chirurgi* intygande, at han kan öppna åder.”

I protokollet från nästa sockenstämma, som hölls 28/5 1758, läses följaktligen i dess andra paragraf:

”Sedan drängen Nils Bryngelson i *Ingerserud* inställt sig till förhör hos Kyrkoherden och blifwit Skickelig befunnen till Kläckare, hwartill han begärtes af Sochnens Innewånare, som *Protocollet* af d. 4 *septemb:* 1757 utwisar, han ock hade bewis af Högädle Herr *Archiatern Pehr Hamnerin*⁴ om sin Skickelighet at öppna åder; Så meddeltes honom nu behörig fullmakt, som uplästes.”

Bryngelsson gjorde sedan inget större ”väsen” av sig som klockare, i alla fall inte i sockenstämmoprotokollen de följande trettioåtta åren. I kyrkoräkenskaperna påträffas dock hans namn t ex 1782, då han deltagit i ”lagning utij Sackerstegen med dören ock Kistan Som woro sönder Brutne af Tiufwen”.

På stämma 6/6 1790 begär dock Nils Bryngelsson att få en medhjälpare.

Han har redan kommit överens med snickaren Lars Berg (ca 1755-1828) i Katrinelund om att dela på klockarlönen. Och eftersom denne ”kan wäl läsa och skrifwa, sjunga, räkna, åderlåta”, utnämner församlingen Berg omgående till vice klockare. Troligen

Över dörren till sakristian i Grums kyrka hänger en minnessköld över assessorn och brukspatronen Jahn Gustaf Lin[d!]roth på Long.. Foto: P. Räf.

bidrar det faktum att han är gift med prästdottern Anna Lisa Ståhl (1749-1827) positivt till att proceduren klaras av så snabbt. Ett år senare äskar

Bryngelsson definitivt avsked p g a ”aftagande krafter och ojemn hälsa”, och Lars Berg väljes till ordinarie klockare. Förordningarna likmätigt har man dock annonserat ut den lediga tjänsten i *Inrikes Tidningar*, men ingen konkurrent har ansett det mödan värt att anmäla sig.

Avslutningsvis ett citat ur sockenstämmoprotokollet 29/9 1805, då man ska utse vaccinator för första gången. Jo, klockaren Lars Berg naturligtvis, ”såsom den bästa och skickeligaste. En Mann i sin bästa ålder, med full vigeur, känd för en snäll [=skicklig] åderlåtare, och för öfrigt något godt hemma i Medicin.”

Men klockarna som vaccinatorer under de första decennierna av 1800-talet är en annan och lång historia, troligen tema för en hel avhandling. Och först 1879 försågs Grums sockenkyrka med piporgel, en åttastämmig byggd av Setterquist & Son i Örebro. Detta sedan klockaren/organisten hade varit tvungen trampa ”ett mindre orgelharmonium” alltsedan 1872. Dessförinnan kan klockaren ha lärt sig de nya melodierna i den Wallinska psalmboken med hjälp av ett år 1832 införskaffat psalmodikon.

1. Arvid Flank (ca 1725-1804) lär ha verkat som stadskirurg i Karlstad under mer än 40 år.
2. Nils Bryngelsson (ca 1725-1799) bodde hela sitt liv i Ingerserud, numera Ingersbyn. Klockarboställe saknades i Grums.
3. I 1697 års koralpsalmbok svarar melodin till nr 266, ”Jesus är min hägnad”, mot nr 354, ”Jesus, du min glädje”, i 1986 års psalmbok. Detta enligt en konkordans i Harald Göranssons avhandling om ”Koralpsalmboken 1697”, Uppsala 1992.
4. Peter Hamnerin (1712-1766) var Värmlands förste provinsialläkare.

Kristinehamns släktforskargrupp

Under hösten har gruppen haft ett antal välbesökta träffar på biblioteket. Nu senast, den 25 november, fick deltagarna träna på hur det är att läsa gamla texter. Ledare för övningen var den mycket ”läskunniga” Karin Widén.

Det nya årets program inleds redan torsdagen den 7 januari kl 18 30. Då kommer Hans Tjus från Karlskoga och kåserar om sin forskning men kommer också att beröra släktforskningen ur en mer allmän synvinkel.

Åke Hörnqvist

VÄRMLANDSRÖTTER

Finns det något skrivet om X socken ?

Gå in på vår hemsida, klicka på ”Värmland”, klicka på ”Socknar”, klicka på t. ex. ”Blomskog” och klicka slutligen på ”Litteratur”.

www.genealogi.se/varmland/

Det återfunna adelsvapnet från Huggenäs kyrka

Av Carl-Johan Ivarsson

Huggenäs kyrka övergavs år 1843, och inventarierna skingrades. Det mesta såldes på en auktion i december 1842 i Hög. Ett krucifix finns i Södra Ny kyrka, dit Huggenäsborna hänvisades för sina kyrkobesök. Men något som tycks har gått obemärkt förbi i Säftebygden är att ett adelsvapen eller huvudbaner som en gång hängt i Huggenäs kyrka finns i behåll.

Det är ett huvudbaner för Leonard Roos af Hjelmsäter (adliga ätten nr 51) som hänger i Gösslunda kyrka på Kålland i Västergötland. Där uppsattes det 1856 av kammarherren Axel Roos. Baneret finns avbildat och beskrivet i boken *Huvudbaner och anvapen inom Skara stift* av Inga von Corswant-Naumburg, utgiven av Skara stiftshistoriska sällskap 2006. Eftersom jag inte sett någon uppgift om detta tidigare i något sammanhang så kan det vara på sin plats att här visa på detta.

Leonard Roos af Hjelmsäters huvudbaner.
Foto: Carl-Johan Ivarsson

Gösslunda kyrka från början av 1100-talet. Foto: Carl-Johan Ivarsson

Huvudbanerets ovala sköld har en bred silverfärgad ram och kraftig snidad femblad ros i fält av guld. En rikt dekorerad hjälmkrage pryder hjälmen som har vulst och hjälmprydnad. Hjälmprydnaden består av ett par bepansrade armar som bär upp ett hjärta med en vimpel omgiven av fyra standar.

Sexton anvapen är placerade på ömse sidor om skölden. De visar på innehavarens anor på både fäderne och moderne i fyra generationer. Krigiska symboler med kanonrör, lansspetsar och fanor utgör bakgrund för textkartuschen. Texten på kartuschen lyder:

Konungens Troman Commendeuren vid Amiralitetet Wälborne Herr Leonard Roos Herre till Rosenberg, Uggleberg och Stömne. Född år 1655. Död år 1711 och begrafdes i Huggenäs kyrka som år 1843 raserades då detta Epitaphium

reclamerades af Konungens Troman Kammarherren Wälborne Herr Axel Roos som uppsatte det 1856 uti Gösslunda kyrka.

Ätten Roos af Hjelmsäter är både gammal och utgrenad. Fadern Knut Roos af Hjelmsäter skrev sig till Stömne och Gårstad (Rosenborg). Som fjortonåring skickades Leonard Roos af Hjelmsäter ut som skeppsgosse och gjorde senare karriär i flottan, där han slutade som kommandör. Han gifte sig med Ester Uggle och i äktenskapet föddes sex barn. Ättlingarna fanns länge på Värmlandsnäs. Dottern Ulrika Christina gifte sig med sin släkting Knut Roos af Hjelmsäter och senare med kaptenen Peter Falk. Dottern Beata blev gift med Simon Gustaf von Kothén. Den som förde ätten vidare var sonen Carl Gustaf som blev major och bodde på Rosenberg. Kammarherre Axel

August Roos (1796-1869) innehade Odensviks säteri i Senäte socken på Kållandsö. Kopplingen till Gösslunda socken är oklar. Kammarherren var sonsons sonson till kommandören Leonard Roos.

Inga von Corswant-Naumburg identifierar Nils Falk som den som varit

bildhuggare för huvudbaneret. Falk har bl. a. gjort predikstolen i Gillberga kyrka.

Källor:

Inga von Corswant-Naumburg: *Huvudbaner och anväpn inom Skara stift*. Skara stiftshistoriska sällskap 2006.

Gustaf Elgenstierna: *Den introducerade svenska adelns ättartavlor*, del VI. 1931 (nytryck 1998).

Petrus Murgård: När Huggenäs kyrka raserades. *Karlstads stifts julbok* 1937.

Några bilder från Arkivens Dag 2009-11-14

Välbesökt forskarsal. Foto: Olle Andersson

I år var arrangemanget förlagt till Arkivcentrum i Karlstad.

De som arbetat med planläggningen av de olika aktiviteterna var påtagligt nöjda med publikstillströmningen, dryga 200 personer.

Samtliga föreläsningar var fullsatta eller näst intill. De 15 datorer som finns i forskarsalen var bemannade hela tiden; antingen med vår förenings forskarbiträden eller av besökare som själva vill pröva på.

Olle Josefsson (till vänster) får hjälp av Göran Dour.
Foto: Olle Andersson

Göran Dour, Gunnar Jonsson och Eva Lejrin gör de sista förberedelserna
Foto: Olle Andersson

Ullqvist, en släkt med många frågetecken

Av Lars Gunnar Sander

I VärmlandsAnor 2003:1 skrev jag en artikel *Arvet från Värmland* där bland annat fänriken Magnus Ullqvist och hans släkt berördes. Kompletteringar till denna artikel infördes senare i nr 2003:2 sid 14 och nr 2004:2 sid 7. Därefter har jag grävt ytterligare i denna släktkrets och funnit mängder av frågetecken. Kanske någon läsare kan hjälpa mig med att rätta ut dessa?

Jonas Bryngelsson

Skrivaren Jonas var mantalsskriven på Kvarntorp i Nedre Ullerud åren 1682 och 1683 men fanns där redan tredje kvartalet 1681 då dottern Lisbet föddes. Likaså torde han ha bott kvar på Kvarntorp under år 1684 då sonen Anders antas ha blivit född.

Var Jonas med familj sedan har bott under åren 1685-1698 har jag inte lyckats utröna. Men år 1699 dyker bruksskrivaren Jonas Bryngelsson upp med hustru i mantalslängden under Ulfaxerud beläget cirka 2 km sydost om Mölnbacka. Med all sannolikhet är han identisk med den ovannämnde Jonas i Kvarntorp.

Om jag inte misstar mig så var Ulfaxerud i Nedre Ullerud det gemensamma namnet för ett antal ställen varav Åsen var ett. I födelseboken sägs Jonas vara boende på Åsen när han figurerar som fadder vid ett antal tillfällen. Om man får tro mantalslängderna så bodde han här under perioden 1698-1713. Under alla år med undantag för 1711 är hustrun upptagen i längderna, som vanligt utan namn. För 1707 är en son och 1711-1712 en dotter dessutom medtagen.

Frågan är vart Jonas Bryngelsson tog vägen efter 1713? Han finns inte

medtagen i Nedre Ulleruds dödbok. Frågetecknen hopar sig sedan kring barnen eller kanske mera försiktigt de troliga barnen enligt nedan.

Lisbet Jonasdotter Ullqvist

Lisbet, som föddes i Kvarntorp 1681, gifte sig 1699 16/7 med mästervennen Jon Persson vid Mölnbacka. I Nedre Ulleruds vigselbok kallas hon pigan Lisken Jonsdotter i Åsen. Jon Persson titulerades mästare i fortsättningen. Han skulle ha tagit sig namnet Ullmark och varit verksam vid Älvsbacka enligt en uppgift jag fått från en annan släktforskare och som jag citerade i min artikel 2003. Något belägg för detta har jag emellertid vid närmare efterforskning inte funnit. Däremot skrev sig minst två av de vid Mölnbacka födda sju barnen med namnet Ullmark. Den yngste av dessa var sonen Magnus som blev brukspatron på Barsjöhöjden i Väse.

Dottern Elisabet Ullmark född 1707 19/4 gifte sig med Anders Lindgren som blev pastorsadjunkt i Steneby 1738. Han var sjuklig och tvingades därför avgå från sin tjänst 1752. Därefter drog han sig fram på vikariat och underhåll från svågern, brukspatronen Magnus Ullmark.

Jon Persson med familj synes ha flyttat från Mölnbacka år 1715 för då finns han inte längre där enligt mantalslängden. Möjligen är han identisk med mästare Jon Persson som med hustru dyker upp 1715 vid Grossbols eller Kvarntorps hammare enligt mantalslängden men saknas där 1718. Likväl nämns mästare Jon vid Mölnbacka som fadder 1716 19/1. Vid samma tillfälle nämns även hustru Lisbeta Jonsdotter, hustru Lisken Jonsdotter och seiur Anders Ullqvist

som faddrar. Det fanns alltså vid denna tid två Lisbet Jonsdöttrar vid Mölnbacka

En änka vid namn Lisbet Jonasdotter vid Övre Mölnbacka bruk gifte sig i september 1730 med Petrus Laurentii Hernell som hade blivit prästvigd en månad tidigare. Påföljande år tillträdde han tjänsten som komminister i Steneby på Dal. Han var då omkring 40 år gammal och tycks tidigare ha prövat sin lycka inom näringslivet. Enligt mantalslängden för år 1727 var han nämligen då verksam som hammarpatron i Mölnbacka. Han var dock präst i Steneby under bara fem år ty han dog redan 1735 5/6. Det märkliga är att Steneby dödbok tar upp honom på nytt som avliden 1737 1/7. Edestam drar slutsatsen att ett ord glömts i den senare dödsnotisen och att den i själva verket avser Hernells änka. I så fall kan hon inte vara identisk med Lisbet Jonasdotter Ullqvist som bevisligen begravdes i Nedre Ullerud 1744 23/2. I stället torde det här vara fråga om den andra Lisbet Jonsdotter från Mölnbacka. Men det är dock märkligt att den ovannämnde Anders Lindgren med hustrun Elisabet Ullmark kom till just Steneby av alla ställen år 1738!

Magnus Ullqvist

Magnus värvades ju 1709 som sergeant vid Södermanlands regemente. Han finns dock inte med i den generalmönsterrulla som upprättades 1710. Detta kan bero på att han var sjukskriven efter den blessyr han fått i slaget vid Helsingborg. Nästa bevarade generalmönsterrulla härrör sig från 1718 och där är Magnus Ullqvist upptagen som fänrik vid Nyköpings kompani. Men på Långlid i Frustuna

Jonas Bryngelsson bruksskrivare			
Lisbet Jonasdotter Ullqvist f 1681 Kvarntorp, Ned Ullerud begr 1744-02-23 Ned Ullerud g 1699-07-16 Ned Ullerud m Jonas Persson (Ullmark ?) hammarsmed	Magnus Ullqvist fänrik f 1683 14/1 Kvarntorp, Ned Ullerud d 1756 29/6 Ekesvallen, Härad g 1731 22/6 Övr Ullerud m Anna Greta Silverhäst f 1705 20/4 Nordsjö, Övr Ullerud d 1771 10/3 Risnäs, Härad	Anders Ullqvist brukspatron f 1684 Kvarntorp, Ned Ullerud d 1747 4/5 Åna, Ned Ullerud g 1716 30/9 Ned Ullerud m Birgitta Gadd	Annika Jonasdotter Ullqvist f 1701 d 1771 7/8 Forsnäs, Sunne g m Magnus Folker omkr 1725

som han senare skulle komma att bebo, är en fältväbel mantalsskriven detta år. När Ullqvist kom dit har jag inte undersökt eftersom mantalslängderna för perioden 1719-1726 ej är mikrofilmade. Men år 1727 bodde han i alla fall där.

Sannolikt tillhörde Ullqvist Nyköpings kompani redan från och med att han värvades som sergeant. Och möjligen kan han då ha bott i Nyköping eller i stadens närhet. Frågan är varför han hamnade i dessa trakter långt från den värmländska hembygden? Kan svaret ligga i det faktum att Nyköping vid den aktuella tiden hade två präster som var födda i Värmland enligt *Strengnäs stifts herdaminne* av K A Hagström? Johan Ullberg eller Johannes Benedicti Ullberg var son till kyrkoherden Benedictus Andreae i Ullerud. Ullberg dog visserligen redan 1693 14/8 och innan han skulle tillträda kyrkoherdebefattningen i Nyköping och således långt före det Magnus Ullqvist rimligtvis kan ha kommit till dessa trakter. Men hans änka är i sammanhanget mer intressant. Hon hette Kristina Johansdotter Iser och var dotter till kyrkoherden i Fryksdalen Johannes Iser. Hon gifte om sig med makens efterträdare Chrispin Insulander född 1660 i Kristinehamn. Edestam uppger för övrigt felaktigt att Ullberg och Insulander var kyrkoherdar i Norrköping.

Magnus Ullqvists fru Anna Greta Silverhäst hade ju lånat ut 5000 eller möjligen 7000 daler kmt till kronobefallningsmannen Fredrik Ingman på Ökna i Åkers socken. Denne tillträdde befattningen som borgmästare i Borås

år 1744 och i samband därmed sålde han Ökna till fortifikationskassören Lars Jung (eller möjligen Young ?) som i sin tur sålde egendomen år 1748 till majoren Johan Bernhard Virgin. Denne har jag inte lyckats identifiera i Elgenstierna. Men intressant i sammanhanget är att en major Bernhard Virgin bodde på Välinge i Väse åtminstone 1715 då sonen Arvid Bernhard föddes och 1716 då sonen Claes föddes. Denne major dog emellertid 1743 enligt Elgenstierna och kan således inte vara densamme som ägde Ökna.

Virgin sålde Ökna redan år 1750 24/9 till sekreteraren Carl Gustaf Iserhielm (1728-1794) som var kusinbarn till den ovannämnda prästfrun i Nyköping, Kristina Johansdotter Iser. Och här kan man konstatera ett märkligt sammanträffande. Dagen innan slutbetalade nämligen borgmästaren Ingman sitt lån till Anna Greta Silverhäst enligt det kvitto som hans svärson uppvisade vid Åkers häradsrätts vintering 1760. Kan det vara så att Iserhielm övertog lånet och att gamla kontakter från äldre generationer i Värmland fortfarande vidmakthölls?

Anders Ullqvist

Enligt Karlstads gymnasiums äldsta matrikel fanns där en elev vid namn Anders Ullqvist vilken reste till Åbo år 1695. Detta årtal kan mycket väl vara felskrivet eller feltolkat för i Åbo akademis matrikel omnämns han 1699-1706 som stipendiat och värmlänning. Han skulle enligt samma källa ha dött 1706 vilket verkar konstigt. För det kan rimligtvis inte ha funnits fler unga värmlänningar vid

denna tid som hette Anders Ullqvist. Som ovan nämnts dyker han upp i Mölnbacka i januari 1716 och samma år den 13 september gifte han sig med Brita Gadd.

Annika Jonasdotter Ullqvist

Annikas blivande make Magnus Folker torde ha inflyttat till Svineberg i Sunne omkring år 1723. Han finns nämligen inte medtagen där i detta års mantalslängd men i påföljande års längd dyker han upp och sägs då vara fattig men skyldig att betala mantalspenningen. I 1726 års mantalslängd är han upptagen med hustru. Han har alltså sannolikt gift sig 1725 med Annika Jonasdotter Ullqvist. Någon vigselnotis har dock inte stått att finna varken i Sunne eller någon annan socken i sydöstra Värmland. Nu saknas emellertid vigsellängder för ett antal socknar under den aktuella perioden. Bland dessa är de i sammanhanget högst intressanta Nyed, Brattfors och Ölme. Hade vi känt till vigselförsamlingen så hade vi kanske kunnat spåra Annikas föräldrar.

Red. anmärkning:

Lars Gunnar Sandler når du enklast via e-post:

lgsander@telia.com

Branäsen står i fara

Av Margareta Modén

Ett fotografi beskrivs ofta som ett fruset ögonblick av tid. Ett annat fruset ögonblick är de registreringsuppgifter vi hänger oss åt i släktforskningen. "Födda och dödda", vigda och kristnade, ett mantal hit ett mantal dit, registreringsuppgifter. Med detta nöjer vi oss ofta men blir med tiden alltmer intresserade av vad som döljer sig bakom. Historieintresset börjar vakna och vi luskammar bokhyllor efter hembygdsskildringar och lokalhistoria. Det där med att få "kött på benen" får ofta en helt annan betydelse när man läser beskrivningar över hur personer såg ut. Om frun i huset beskrivs som havande talets gåva och var så fet att hon endast med möda tog sig in genom dörren så blir åtminstone jag väldigt nyfiken. Jag ser bilderna framför mig. Jag ska här ge exempel på skildringar ur min släkts historia plockade ur diverse böcker med minnesberättelser ur författarnas liv.

Ur Katt-Erik berättad av Erik Geijer har jag plockat följande:

"Av alla de stora kalas jag var med om erinrar jag mig särskilt ett när socknens grand old man fyllde ett respektabelt antal år. Han var ägare till mycket stora skogsmarker och dessutom skäligen förmögen. Av det sparsamma liv, som fördes i hans stora hus i vardagslag märktes sannerligen ej ett spår på en sådan dag. Till figuren en rese med långt grått skägg var han en värdig representant för den värmländske storbonden, åtminstone vad exteriören beträffade.

Kaffet med avecen var knappast drucket förr än vi anvisades våra platser vid spelborden av mågen i huset. I födelsedagsbarnets

släkt låg dövhet, som vidlådde samtliga familjemedlemmar. Gubben var absolut stendöv och en manlig medlem dövstum. Den senare kunde dock frambringe några få begripliga ord utan vilka han stått sig slätt i den socknen. I repertoaren ingick bland annat "förhand", "pass" och "skål". Hela hans släkt kunde naturligtvis dövstumspråket och även jag lärde mig det efter några månader."

Amund Jönsson fyller 80 år 10 aug. 1917
Foto från Margareta Modén

..."Vi hade knappt slagit oss ned förrän mågen mumlade: 'Prata inte i kort, Geijer, dom ser på mun va en säjer.' Drycken var toddy och vi tog oss en klunk efter varje drickbart spel..."

"Det gamla gråskägget var ej det enda originalet i denna samling. Han hade en gammal halvsystem, ett litet knypte, änka efter en av bolagets förvaltare i Dalby. Utom fyra döttrar och en son efterlämnade hon en välkött gård och stora värdefulla skogsmarker. Döttrarna voro för länge sedan lyckligt och begärligt bortgifta. Sonen var min dövstumme medspelare vid kortbordet. Den

gamla änkefrun var omåttligt populär i hela Klarälvsdalen, ej blott för sitt guld utan mest för sitt livliga temperament, sitt klara förstånd, sin hjälpsamhet och sist men icke minst för sina storslagna kalas, till vilka gästerna mangrant infunno sig tomma som skal efter ett dygns fasta. När hon helt oväntat uppenbarade sig frampå småtimmarna vid en danstillställning, som ungdomen arrangerat, tystnade musiken och ett fyrfaldigt leve utbringades för den lilla nåden, varpå unisont sjöngs "Du gamla du friska---".

Det var ingen svårighet att identifiera dessa personer. Födelsedagsbarnet var Amund Jönsson som fyllde 75 år 1912. Hans syster Sigrid Pollack var 86 år och hennes son Erik Pollack 48 år. Sigrid levde som änka i 50 år och

Sigrid Pollack
Foto från Margareta Modén

drog ensam upp de fem barnen. Hon var min farfars mormor.

Branäsen

I slakten talades det om en man vid namn Starke Jöns. Vi visste inte

"Tras-Johan". Skrindan var törstig ty det åtgick ca 20 flaskor pilsner på en mil.
Ur Nyeds Hembygdsförenings bildarkiv.

mycket mer om denne man förrän vi i Torleif Styffes bok *Det gamla Branäs* läste följande:

Erik Pollack
Foto från Margareta Modén

"Norr om Pellheden ligger Systugan, en av de riktigt gamla gårdarna och den största av dem fordomdags. Namnet kom av gårdens sydliga läge vid en jämförelse med de andra gamla gårdarna Nordstugan

och Domarstugan....En annan Jöns i Systugan, som blev vida omtalad för sin styrka, var den väldiga Branäsen, som föddes 1780 och dog 1808, bara 28 år gammal. Han var gift med en dotter till komminister Chenon, Johanna Magdalena. Om det så bara finns en kärna av sanning i berättelserna om Branäsen, måtte han ha varit en oerhörd kraftkarl. I de gamla berättelserna omtalas han som en ren jätte....En gång var han på väg med häst och vagn uppför Domarbacken, och när hästen inte orkade dra det tunga lasset längre, spände han från den och drog upp lasset själv.Att han inte var någon dussinmänniska visas också av en annan berättelse. En gång när han var på marknad i Norge, blev han omringad och överfallen av en hop karlar. Nu räckte inte ens Branäsens ansenliga krafter, men istället för att kort och gott ropa på hjälp, som de flesta skulle ha gjort, behöll han sin värdighet och ropade: "Branäsen står i fara!" som hämtat ur en isländsk saga. Ur denna knipa klarade han sig med hjälp av en Per

Clemetsson, som även han var en stor och stark karl."

Hans dotter Sigrd Jönsdotter f 1801, gifte sig med min farfars farfar Per Modén, född 1799.

Detta var ett par av ganska många skildringar som finns av människor i bygd och stad, historier med personbeskrivningar. En del kommer i bokform och annat finns att ta del av i småtryck och skrifter. Mycket av denna typ finns just i böcker med hågkomster och minnen men även i skildringar av sockenliv, som hembygdsböcker. "Ingen var den andre lik av Hugo Segerborg ger t.ex. målande beskrivningar av Karlstads brand och mycket personhistorier. I Morgan Larssons böcker om originalen i Karlstad finns skildringar av människor man faktiskt mött som t.ex. Lars-Johan på Tallåsen. Om min mormors farbror Tras Johan Karlsson skriver han dock inte. Då får man leta i tidningsklippen. Han var gårdfarihandlare och drog en skrinda med varor och öl. Skrindan var törstig ty det åtgick ca 20 flaskor pilsner på en mil.

Alstrums äldsta kända ägare

Av Roland Kihlstadius

Värmlands län består sedan 1900-talet av 16 kommuner. Nu är själva länsindelningen under omprövning. Framtida nya kommunsammanslagningar kan avgjort ej uteslutas. Även svenska kyrkans hittillsvarande församlingar, flera med rötter i medeltid, kommer att bli färre till antalet. Här väntar omvälvningar på bred front. Nya, moderna tider stundar ej alltid bättre än de gamla.

För idoga värmländska släktforskare, som haft lyckan att med hjälp av arkivkällor kunna leda sina anor ända ner i 1700-talet och kanske en god bit in i 1600-talet, är dock landskapets urgamla uppdelning i häradar och socknar fortsatt av största intresse. Konsten är, att leda sina egna undersökningar till rätta arkiv sett ur administrativ och kyrkogeografisk synpunkt. Tag exemplet Alsters sn, som nu tillhör Karlstads kommun

men tidigare länge var en självständig sockenbildning ingående i Väse härad. Det är alltså ex. vis dess bevarade domböcker, som kan förväntas innehålla sak- och personupplysningar rörande bl. a. det gamla Alster. Alsters bemärkta herrgård däremot, med sina minnen av skalden Gustaf Fröding, har alltid legat och ligger än i Karlstads landsförsamling. Herrgården har således – trots namnet – inget med Alsters sn att skaffa. Däremot finns gården nära och väster om fallrika, sockengränsbildande Alsterån, som genomflyter sjöarna Gapern och Alstern innan dess utflöde i Väneren. Efter sitt sagda läge har namnet Alsters herrgård uppstått.

Det betydande godset Alstrum, även kallat Allström, har däremot sedan hedenhös utgjort nav i Alsters sn. Dess första kristna kyrkor var knutna till gården. Dess ägare kan ovanligt

nog spåras långt ner i medeltid, se nedan, eller från årtiondena närmast före den ödeläggande digerdöden. En så lång, sammanhållen ägarlängd är för Värmlands del tämligen sällsynt och vittnar värtaligt om herrgårdens tidiga betydelse och inflytande i vår landsända.

Inledningsvis, dvs. så långt tillbaka källorna kan berätta, innehades och beboddes Alstrum stadigvarande av frälsemän tillhörande välbeställd provinsadel, som i flera släktled gjorde väpnartjänst åt kronan. Genom bl. a. giften kom godset med sina underlydande gårdar snart att ärvas och överföras till än mer känd, besutten och inflytelserik riksadel med sina jordkomplex och sätesgårdar utanför Värmlands gränser.

Här framläggs en upprättad ägarelängd för Alstrum fram till 1600-talet.

1) Thorberg Ragnvaldsson och hans hustru Margareta. Paret bör ha varit födda senast omkr. år 1300. Enl. brev daterat 1326 17/1 får hustrun i morgongåva nuv. Bengtsbol och Brohagen, båda i Alsters sn. Dessa båda dåtida nyodlingar, i brevet f. ö. benämnda "Baeghisbol" resp. "Laetturud", förefaller ej ha utgjort någon mer storslagen brudgåva. Thorberg, frälseman och sannolikt väpnare, kan möjligen ha varit son till en Ragnvald Kettilsson, som enl. brev 1312 9/10 äger nedre gården i Uve i Nedre Ulleruds sn, Kils hd. Antagandet kan ej styrkas.

2) Väpnaren Karl Andersson (stengavel) gifter sej på 1320-talet med en Sigrid och ger henne enl. brev hälften av sina gods i Värmland i morgongåva. Väpnaren Karl omtalas i brevregist 1330 som ny ägare till Alstrum. På sin brorslott mot Harald Andersson får Karl godset Alstrum, Östra skog, Döla skog (i Alsters sn), Lilla

Alstrum (trol. = Forsnäs), Ytterfors (fors i Alsterälven vid nuv. Alsters herrgård) och någon annan jord.

18 år senare, brev 1348 30/6, omnämns bl. a. väpnaren Karl i Allström som brevsigillant, förmodligen identisk med ovanberörde Karl Andersson. Han nämns vid detta tillfälle även häradshövding, ett ämbete som i Värmland kom att inrättas först längre fram i tiden.

Det har antagits att efterföljande gårdsägare, väpnaren Magnus Haraldsson, kunnat vara en son till ovannämnde Harald Andersson. Sagda teori stupar på åtminstone två fakta: a) Deras sigill visar två avvikande vapenbilder, b) åldersavståndet dem emellan kan ha varit uppåt 60 år. En far-sonrelation är därmed föga trolig.

3) Väpnaren Magnus Haraldsson (två sparrar), född ca 1380, i brev sist 1434 24/5. Gift 1413 8/11 med Gunhild (Gunilla) Staffansdotter. I morgongåva ger Magnus sin brud två gårdar i Östergötland. Det kan åtminstone f.n. ej klarläggas vem som var Magnus Haraldssons far. Magnus'

mor däremot är identifierad. Hon hette Ingegerd Jonsdotter och kom att i sitt andra gifte äkta den välbekante riddaren, lagmannen och storjordägaren i Värmland Agmund / Hemmingsson/ Hatt.

En yngre syster till väpnaren Magnus, N Haraldsdotter, blir på 1430-talet gift med den väletablerade adelsmannen Sten /Jönsson/ Bese, som övertog Alstrum (se ägare 4 nedan). Magnus och Gunilla har följande 3 kända barn, dock med oviss åldersföljd:

- Staffan Magnusson (två sparrar) väpnare, omtalas i tre brev 1437 5/2, 1457 11/11 och 1462 8/3, då han i Vadstena säljer en gård i Västergötland till ridd. Magnus Bengtsson / Natt och Dag/ för 20 mark.
- Harald Magnusson (två sparrar) väpnare, omnämns i brev 1457 11/11 och 1462 8/3
- Henrik Magnusson (två sparrar) väpnare, omtalas i två brev 1462 8/3 och 1504 23/6

Har med okänd hustru åtminstone 2 barn:

- a) Magnus Henriksson, som ärver gården Valum, Nor sn, Grums hd. Död ca 1503
- b) Anna Henriksdotter bor i Reverum i Östergötland

Enl. brev daterat Söderköping 1504 23/6 har Anna ärvt Valum efter sin bror Magnus. Hon säljer gården, som räntar 1 fat osmundjärn, för 80 svenska mark till sin farfars systerson, Johan /Stensson/ Bese (se ägare 5 nedan). Uppgiften må tolkas så att ägare 4 (Sten Bese) var gift 2:o med N Haraldsdotter (två sparrar).

På det snart stormade och raserade fogdefästet Edsholm (i sockenrådet Ed-Grums i Värmland) har enl. brev 1433 7/2 ingåtts förlikning mellan (då aldrig) väpnaren Magnus Haraldsson och hans yngre svåger Sten Bese och dennes hustrus brorsbarn. Sten överlåter till Magnus gården Valum men behåller den i sin livstid. Magnus lämnar Sten gården Allström med Allströms kvarn men behåller dem i sin livstid.

- 4) **Sten /Jönsson/ Bese** (sparre över pil stolpvis), född ca 1400, knuten till Östergötland, död ca 1462.

Gift 1:o 1425 1/10 med Kristina Agmundsdotter /Hatt/, född ca 1404, vars far är ovannämnde Agmund Hatt. Denne var antagligen bosatt på Hollerud (senare

kallat Katrineberg) i N:e Ulleruds sn, Kils hd. I morgongåva får Kristina tre gårdar i Östergötland.

Gift 2:o före 1433 med N Haraldsdotter (två sparrar).

I detta gifte föddes ägaren nr 5.

Ca 1455 ärver Sten Bese gården Odenstad i Gillberga sn, Gillbergs hd, efter sin hustrus syster Sigrid /Haraldsdotter?/ på Odenstad (brev 1504 23/6).

Enl. brev 1457 11/11 säljer Sten Bese sina gårdar N:a Grava (Grava sn), Öjervik (Sunne sn) och N:a Skane (Nors sn) till Väpnaren Nils Bratt på Höglunda (Nors sn) för 70 mark.

- 5) **Väpnaren Johan /Stensson/ Bese**, född ca 1440. På 1480-talet häradshövding i Åkerbo hd, Östergötland. Död 1505

Gift 1:o med Kararina (Karin) Joensdotter / Gädda/

I detta gifte fanns Gunhild (Gunilla) Johansdotter /Bese, yngre ätten/, se ägare 6.

Gift 2:o med Estrid Jönsdotter /Tre rosor/

Gift 3:o med Birgitta Knutsdotter /Ulv/

Johan förekommer i brev 1466 2/2, 1485, 1489 9/4, 1499 7/6, 1500 15/2 och 1504 23/6.

Johan har systemen Anna Stensdotter /Bese/, gift 1:o med Nils Olsson, gift 2:o med Peder Ölfsson. Enl. brev 1489 9/4 faller på Nils Olssons barns lott 2 gårdar Varpnäs (Nors sn), Öjervik och en del i Mölnbacka (N:e Ulleruds sn). På Perder Ölfssons lott kommer bl.a. Tofta (Ölme sn).

- 6) **Gunhild (Gunilla) Johansdotter /Bese**, yngre ätten/, född 1473 och död 1553

Gift 1490 5/7 med Erik Turesson /Bielke af Åkerö/, född 1465 och död 1511, riddare, riksråd och slottshövitsman i Viborg, Finland.

Deras måg och dotter övertar Alstrum, se ägare 7.

I Värmlands jordebok (jb) 1540 omnämns landbonden "Atthe" i Allström. Han har att till kronan skatta 6 marker smör i kungsfodring och årlig fodring för två hästar. (Nationen och Hembygden VI, 1952.

7) Måns Johansson /Natt och Dag/ till Brokind (tidigare Bro) i Vårdsnäs sn, Kinda hd, Östergötland, född ca 1500 och död 1555. Gift 1524 (ev 1529) 28/6 med sin styvmors syster, Barbro Eriksdotter /Bielke af Åkerö/, död 1553.

Deras son och sonhustru tar över Alstrum, se ägare 8.

8) Nils Månsson /Natt och Dag/, död 1554. Gift 1553 med sin systers svägerska Karin Jöransdotter /Gyllenstierna af Lundholm/ i hennes 1:a gifte. Fru Karin skrivs 1562-63 och 1576 till Bjärka-Säby, Vist sn, Hanekinds hd, Östergötland. Hon blev 2:o gift 1566 med riddaren, riksrådet Ivar Ivarsson (liljeörn). Han blev mördad 1567. Änkan Karin lever ännu 1602. Deras son och sonhustru tar över Alstrum, se ägare 9.

9) Nils Nilsson /Natt och Dag/, född 1554 och död 1613. Gift 1:o 1579 med Anna Bengtsdotter /Gylta/, född 1550 och död 1603.

Gift 2:o 1609 med Sigrid Eriksdotter, född 1566 och död 1633

Äger Alstrum t ex 1587-88.

Sonen i 1:a giften och hans hustru tar över, se ägare 10.

10) Ivar Nilsson /Natt och Dag/, född 1590 och död 1651.

Gift 1631 med Kristina Arvidsdotter /Posse/ i hennes 2:a gifte, född 1602 och död 1666.

Makarna äger t ex 1639 Alstrum och ¼ Brohagen (Lilla Alstrum) och ¼ mantal Bengtsbol.

Enl. j b skattar Alstrum -:12: 19 1/5 daler smt och de två övriga vardera -:3: 4 4/5 daler smt.

Ivars svåger och syster tar över, se ägare 11.

11) Holger von Scheiding, född 1583 och död 1631, skrevs till Skedevi, Tjärstad sn, Kinda hd, Östergötland. Gift med Kristina Nilsdotter /Natt och Dag/, född 1580 och död 1642. Kallas Fru Kerstin hovmästarinna – ett uppdrag hon fått från 1639 hos drottning Kristina. Ännu i j b 1643 skrivs Fru Kerstin till Alstrum, Brohagen och Bengtsbol.

Källor:

Sveriges Släktforskarförbund, årsbok 1988, Stockholm 1988

Halvar Nilsson: De värmländska medeltidsbreven, Uppsala 1997

Gustaf Elgenstierna: Den introducerade svenska adelns ättartavlor 1-9 (1925-1936)

Den jordbesittande adeln i Värmland och Dalsland 1562- 63, Släkt ovh Hävd nr 1 1973

Frälse- och rusttjänstlängder Värmland 1576, 1587-88, 1600, Riksarkivet (ej tryckta)

Alstrum idag

Herrgården ligger alldeles bredvid Alsters kyrka, dryga milen utanför Karlstad, väl synlig från riksväg 63.

Den nuvarande byggnaden daterar sig till 1770-talet och ägs av paret Annika och Conrad Nisser. Som så många andra herrgårdar är den omvandlad till en pensionärrelse.

Foto: Olle Andersson

Att forska om fritidsaktiviteter

Av Åke Hörnqvist

Veckan efter Allhelgona gjorde jag ett besök på Folkrörelsernas arkiv för Värmland vid Arkivcentrum i Karlstad. Skam till sägandes måste jag erkänna att det var första gången. Berith Sande, som ansvarar för verksamheten, gav en kort information om arkivbeståndet.

Det äldsta utgörs av Karlstads Stifts- och läroverksbiblioteks handskriftsamling med material från mitten av 1400-talet och framåt. Värmlands Hushållningssällskap, som startade 1803, har också sitt material deponerat där.

Huvuddelen av beståndet utgörs dock av handlingar från närmare 6000 värmländska föreningar. Här dominerar nykterhetsrörelsen, idrottsföreningar och de olika religiösa samfunden. Då är vi inne på 1800-talet. De första föreningarna kom till i mitten av det seklet. Utöver detta finns personarkiv och samlingar efter kända hembygds- och släktforskare: Linus Brodin, Nathan Hedin, Mauritz Hellberg, C E Nygren m fl.

Arkivet kan också skryta med att vara landets äldsta länsomfattande folkrörelsearkiv med start 1949. Följdriktigt uppmärksammar man detta på olika sätt, bl a släpper man före jul en bok med titeln "I Eldsjälars spår. Speglingar av värmländskt föreningsliv". Mer om den kan du läsa på sista sidan i denna tidning.

Så till huvudskälet till mitt besök; har Folkrörelsernas arkiv några uppgifter om just mina anfäder eller något som kan berika min bild av deras vardag? Nu är det dessvärre så att min släkt kommer från norra Ångermanland,

därför valde jag rent slumpmässigt ut en person från Brattfors sn. Det blev smeden Axel Lindberg, född 1878 i Kroppa sn men verksam i Brattforshyttan.

För att mitt lilla test inte skulle svälla ut för mycket, valde jag att kolla om Axel Lindberg hade haft någon förankring i nykterhetsrörelsen eller inom frikyrkorörelsen.

Handlingarna förvaras i den stora depån i Zakrisdal, så det dröjde några dagar innan jag kunde sätta igång med letandet. Som tur är hade många föreningar matriklar över sina medlemmar. I mitt fall hade samtliga föreningar sådana register, så det var därför mycket lätt att kolla upp om Axel Lindberg fanns med.

Först letade jag bland baptister och missionsförbundare men där kammade jag noll. Däremot fick jag napp bland nykteristerna. Det visade sig att han gick med i IOGT redan som 15-åring. Jag ögnade igenom några årgångar av protokollen runt förra sekelskiftet. Han förefaller ha varit en aktiv medlem. 1899 är han vice logetemplare (= v. ordf.) och 1903 står han som logens kassör. Vid den här tiden sammanträder logen 1 gång/vecka. Det verkar också ha varit tätt mellan festerna. I flera av festkommittéerna återfinns Axels namn. Under den här tiden gifter han sig med sin Ida men henne har han nog inte träffat bland nykteristerna. Förmodligen har han känt henne sedan barnsben, för hon är också född i Kroppa men året efter honom.

Det är alltså väldigt lätt att forska i Folkrörelsernas arkiv och för er som vill veta mer, kan jag rekommendera ett besök. Adress: Arkivcentrum, Hööksgatan 2, Karlstad. Ett alternativ kan vara att besöka Släktforskningens Dag lördagen den 20 mars 2010.

Vi – Värmlands Släktforskarförening – har nämligen inbjudit Åsa Vålvik, arkivarie på Folkrörelsernas arkiv, att berätta lite mer om vad man kan hitta i deras arkiv och hur vi genom dem kan få fram information om vad våra förfäder sysslade med på sin fritid.

Boktips

Svenska Släktkalendern 2010

Årets upplaga av kalendern omfattar 60 släkter, varav några från Värmland: Bratt, Ekman, Nordenwall och Palm. Totalt är man nu uppe i 2.670 släktnamn bestående av mer än 150.000 personer.

När man väljer ut vilka familjer som skall ingå i kalendern, prioriterar man de familjer som har någon företrädare, som på ett eller annat sätt, gjort sig bemärkt inom kultur, näringsliv eller politik och samhällsliv. Men bokens redaktör framhåller att även "vanliga" släkter dokumenteras.

Boken är på 500 sidor och kostar 636 kr + moms.

Vill du veta mer om boken eller släktregistret, skall du gå in på www.slaktkalendern.se eller kontakta dess redaktör: Magnus Bäckmark, Lillkalmavägen 17, 182 65 Djursholm eller tel: 08-7563790.

Åke Hörnqvist

En företagsam svärfar

Av Bengt Lundgren

Under min tid som släktforskare, nu i sexton år, har jag träffat på många intressanta livsöden som jag nu efterhand skriver ned. De första åren ägnade jag dock åt att komma så långt bakåt i tiden som möjligt.

Olika historiska källor har lett mig tillbaka till namn som Olof Trälälja (gen. XXXVI) och Ottar "Vendelkråka" Egilsson (gen. XLII). Den senares historiska existens anses bevisad enl. Alf Henriksson.

Förankringen i Värmland har varit stark på min mors sida med namn som Lewin, Dahl, Geijer, Hasselblad, Landberg, Strokirk, Kolmodin, Bratt, Bjuggren, Fernell, Chenon m.fl.

Numera koncentrerar jag mitt intresse på, att inom ramen för kyrkobokföringen, följa olika släktgrenars bosättningar och livsöden.

En berättelse, som jag här vill delge, härrör sig från Ångermanland men med värmländsk släktanknytning.

Bakgrunden är denna:

Min mors födelsenamn var Lewin och hon föddes 1909 i Härnösand. Hennes farfar var skraddaren Magnus Bernhard Lewin, född 1822 i Gunnarskog. Magnus Bernhard flyttade 1857 till Styrnäs och senare till Härnösand i Ångermanland.

Hit strömmade invandrare till från bl.a. Värmland, Dalarna samt övriga Sverige. Det var med andra ord många värmlänningar, som under denna tid ställde kosan mot Ådalen, liksom att många emigrerade till Amerika.

Medan armodet var stort i Värmland rådde ett sjudande liv utmed Ångermanälven. Under andra hälften av 1800-talet fick trävaruhanteringen en explosionsartad utveckling, framför allt i Västernorrlands län. Detta gav också möjlighet till försörjning inom många servicenäringar.

Magnus Bernhard Lewin gifte sig 1863 med Johanna Margareta Jonsdotter, född 1836, som dotter till bonden i Högsjö, Ångermanland, Daniel Jonsson, född 1788 (gen. IV) och Anna Mattsdotter, född 1792.

Daniel var ägare till den stora egendomen Gamla Vallen och det är en historia om honom, som jag vill berätta.

Berättelsen är hämtad ur "Boken om Högsjö – En norrländsk sockenkrönika" av Sten Salvén och med förord av Olof Högberg. Boken är utgiven 1918, därav den bitvis något ålderdomliga stavningen.

Ryssbalen på residenset och Daniel Jonsson från Högsjö.

Under kriget mot Ryssland 1809 var B A C von Nieroth landshövding i Härnösand. Han hade förut varit i rysk tjänst och hade i Ryssland fått en synnerlig smak för despotism och prygelstraff och kallades därför af allmogen, som hatade honom, med öknamnet "Nero".

I egenskap af länets höfding tog han mot en rysk härafdelning till sin hemort. För ryssarna anordnade Nieroth en stor förplägnad, därvid dessa utländska snyltgäster rikligt trakterades, under det att de i staden inkvarterade svenska soldaterna, svältande ända till vanmakt, fingo stå på parad med "skyldra gevär!" för ryssarna. Hvilken förbittring detta väckte i Härnösand är lätt att förstå. Men vårt gamla Sverige fick under denna sin förnedringstid göra många bittra erfarenheter af förödmjukelser.

Visserligen var Nieroth en verksam och kraftig man men föga hederlig. Då han lät häkta landskamreraren Fr. Wählin för förskingring af omhänderhafda medel, så tänkte han icke på,

att Wählin å sin sida kunde anmäla honom själv för förfalskning. Wählin var en af landets skickligaste jurister och i sexton anklagelsepunkter dref han en rättegång mot Nieroth, hvaraf följden blev, att den hatade höfdingen blev afsatt år 1826.

Nieroth hade nämligen bl.a. slagit under sig en del av kronoparkernas afkastning och förfalskat fångjournalerna i egenlyttig afsikt. Han var, som vi se, en äkta ryss i alla afseenden.

Här kan jag icke underlåta att skildra en ganska rolig historia i synnerhet därför, att hjälten i densamma, var Högsjöbo.

Nieroth skulle hålla bal för sina vänner, de ryska officerarna. Men en svensk lantvärnsman, Daniel Jonsson från Gamla Vallen, ville också vara med på den festen och se på ståten, kanske ock dricka en bägare eller två. Men hur skulle det tillgå? Vår Daniel var en rådig man och därtill var han ståtlig och såg bra ut. Han kände också till ryssarnas benägenhet för starka drycker och däraf betjänade han sig.

Daniel bekantade sig med en rysk officer af ungefär samma kroppsstorlek som han själv och var mycket artig emot honom, fick honom afsides på något förtäringställe och bjöd honom på brännvin, så mycket ryssen orkade dricka, med den påföljd, att den ryske officeren blef alldeles dödfull.

Därefter afklädde han honom och skrudade sig i rysk officersuniform. Sedan detta var gjort tågade vår Daniel oförskräckt genom den ryska vakten, vilka gjorde honnör för honom vid trappan och ödmjukt öppnade dörrarna för honom.

Daniel sträckte på sig, vandrade in i rummen, vari landshöfdingen och ryssarna voro församlade kring dryckesborden, där han ock fattade

glaset och drack med dem, dock utan att ge sig i samtal med någon.

Dansen började, men i denna deltog icke Daniel Jonsson. Efter en stund aflägsnade han sig, utan att någon hade misstänkt honom.

Det var onekligen ett mycket vågat tilltag, som hade kunnat komma att stå honom dyrt nog, men då han i sinom tid kom hem till Gamla Vallen kunde han tala om, att han lurat både landshövdingen och ryssarne, samt huru han lärt sig ”danse ryske”, hvilket naturligtvis väckte stor munterhet hos vänner och grannar.

Digitaliserade svenska dagstidningar

För att bevara och förbättra tillgängliggörandet har Kungl. biblioteket (KB) påbörjat en digitalisering av svensk dagspress.

Tjänsten är just nu en betaversion, dvs under utveckling.

Bl.a. finns några nummer av ”Värmlands läns tidning” 1871-1879.

Inscanningarna är av hög kvalitet och texten är sökbar.

Länktipset från:

<http://www.proveniens.ifokus.se>

http://magasin.kb.se:8080/searchinterface/browse_title.jsp

Efterlysning – präster

På en loppisaffär i Gamla stan i Stockholm inhandlade jag för några år sedan en låda med gamla glasplåtar som det stod Fryksdalen på.

Här är en av dem med tre präster som ingen runt Sunne känner igen?

Min förhoppning är därför att kanske någon av VärmlandAnors läsare vet vilka de är och var bilden är tagen.

Kerstin Meric
Stöpafor 451
686 93 Sunne
Tel: 0565-92088
mobil: 070-7913460
email: kerstin.meric@tyfonmail.se

Fattigvård i äldre tider

Av Nyström, N.J. Lantbrukare från Rådetorp, Nyed socken.
Född 1872; Död 1955.

Tiggeriet florerade i de äldsta tider och dagligen fick bönderna i Nyed påhälsning av tiggande människor. Särskilt var tillströmningen från Väse-hållet påfallande.

Där fick man nämligen på den s.k. allmänningen bygga jordkojor, av vilka rester av åtminstone tre stycken i rätt sen tid kunnat återfinnas. Vintertid togo sig många från trakterna väster om Gapern tvärs över sjön till Bråxnäs och Gaperud för att tigga. Man kom alltså även från andra socknar, ty Nyedsborna voro kända för sin givmildhet. Särskilt vid jul och påsk var tillströmningen av sådana tiggare stor.

Sedan blev förhållandena mer ordnade och s.k. **rotegång** ordnades. På många gårdar fanns det sängkläder, som endast användes av rotehjonen.

De fick ofta sitta och äta vid spis-hällen eller bakom själva eldstaden. Ofta var det fråga om sinnesslöa människor. Auktion hölls vart eller var tredje år på dessa rotehjon i sockenstugan. De något så när arbetsföra såldes för en billig penning.

De icke arbetsföra ropades vanligen in av de fattigaste i socknen, som genom sina inhysningar skaffade sig en mindre inkomst. 40-50 kronor var ofta priset. Hade den fattige en egen liten stuga, så auktionerades han i regel inte bort utan fick bo kvar i sin stuga. De som kunde ha en ko försörjde den med hoptiggt foder, De som kunde ha det så var lyckliga.

Rotehjonen blevo ofta ett slags organ för förmedling av nyheter. Kunde de berätta fingo de ofta ersättning härför in natura.

Så småningom upphörde rotegången och då måste varje rote söka skaffa en stuga till sina fattiga. Särskilt kom dessa s.k. fattigstugor att befolkas av kvinnor. Bönderna skulle hålla ved till stugan.

Kvinnorna försörjde sig genom spinning, som gav en inkomst av 10 öre per dag och tvätt som gav en tolvskilling.

Karlfolk hade 30-40 öre för ett dagsverke. Därför måste underhåll utgå och detta bestämdes på rotestämman, vanligen utgjorde det 3 kr per månad. Ett av de högsta beloppen 8 kr utgick vid ett tillfälle till en änka med sju minderåriga barn. Detta belopp ansågs mycket generöst, men mjölk betingade vid denna tid ett pris av 2 öre per liter,

Uppsikt över rotegången och rotarna sköttes av **rotmästarna**, vilka samlades till stämma för att vidtaga en utjämning över rotarna. En familj med barn, som gjorde ofog kunde bytas bort. Så flyttades till ex. änkan Lotta med sina sju minderåriga barn från Rådetorp till randen av Brattfors-heden (Punglätta). Rotmästaren hade en lista över rotegången och skulle se till att var och en gjorde sin plikt. Ofta var det en av de karskaste karlarna i roten som fick taga hand om listan och hålla ordning. (i Fageråsen en klubba med inristade namn som man förde med sig. Nu på Karlstads museum).

Stämningen i fattigstugan var inte alltid den bästa och vid sjukdomsfall fick den friska tjänstgöra som vårdare.

Brukspatronerna bildade egna fattigrotar. De ville gärna bli delägare i annan fattigrote men bönderna höll

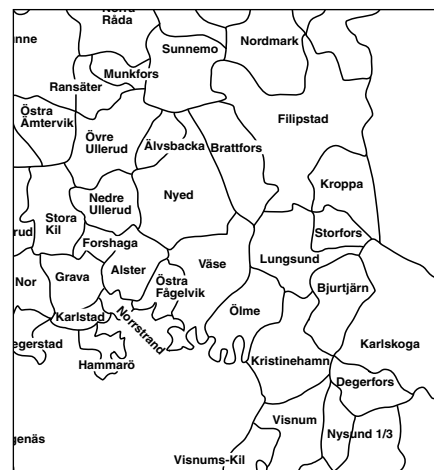
sig vanligen undan. Lyckades detta fick patronen betala något mer än de andra som höll fattigroten. Ibland kunde understöd lämnas av patron till underhåll. Så fick 1882 i Norum en son bidrag med en tunna havre och en tunna råg för att han skulle kunna ha sin far kvar i stugan, när sonen efterträdde fadern, som tjänat 60 år på gården.

Inköp av en gemensam fattiggård kom nu på förslag och denna kom att ligga vid Föske (se Stark). När detta s.k. Rotföske såldes inköptes Backa för att man skulle kunna arbeta i jordbruk.

Den ursprungliga byggnaden brann ned och sedan byggdes det nya Backa snart upp. Barn fick på ett tidigt stadium följa med mödrarna till Backa och man levde där på en mycket låg levnadsstandard. Fattighjonen var ofta original (Wadman).

I Acksjötrakten fanns ingen fattigstuga, men väl många småstugor som beboddes av gamla fattiga.

/Från Nyeds Hembygdsförenings
arkiv - <http://www.nyed.se/>

Externa evenemang 2010

Register över Ekshärad

Nya priser:

Födde 1665-1722 100:-*

Födde 1723-1799 235:-*

på dessa register har medlemmar i VSF 10% rabatt.

Läs mer på Värmlandsrötters postordersida.

Föreningens deltagande i evenemang "utanför huset" har med åren blivit allt fler. Efterfrågan på vårt deltagande i olika bygdearrangemang är nu så stor att vi i princip skulle vara inbokade hela sommaren, om vi tackade ja till

alla inbjudningar.

Planeringen för 2010 är ännu inte helt klar men i skrivande stund (medio nov.) är följande evenemang inplanerade:

Mars	Släktforskningens Dag
Juni	Övre Ulleruds Hembygdsförening, Edeby Gammelvala, Brunskog
Juli	Kila Veckan Antik och samlarmässa, Ransäter Klarhölja, Kärnåsen
Augusti	Kulturveckan, Sunne Skördefesten, Värmlandsnäs Släktforskardagarna, Örebro Hembygdsdagen, Norra Finnskoga
November	Arkivens Dag

Vi blir fler och fler – yngre och yngre

Ett utmärkt första steg in i släktforskningen är som bekant att gå en kurs. Medborgarskolans kursledare par excellence, Hans Olsson, har genom åren fått allt fler kurser att leda. Han tycker sig ha märkt att intresset för släktforskning väcks i allt lägre åldrar. Den yngste hittills heter Daniel Andersson. Han deltar just nu i en kurs i Forshaga. Trots sina blott 13 år är han en mycket aktiv och vetgirig elev.

För att få veta lite mer om Daniels intressen, ringde jag upp honom i Fjäll där väst, en gammal gård i Frykerud, byggd 1840 som har gått i släkten i tre generationer.

Daniels stora intresse är radiostyrda bilar, båtar och flygplan. Intresset för släktforskning finns sedan tidigare i familjen.

Hans mamma har under många år forskat i sin släkt. Men han ville veta lite mer om pappas släkt, så i höstas bestämde han sig för att gå på en

släktforskarkurs i Forshaga. Tiden och platsen passade väldigt bra. Eftersom han går i skolan i Forshaga,

kan han i princip gå direkt från skolan till kurslokalen där kursen börjar kl 16 00

Åke Hörnqvist

Daniel Andersson. Foto: Jens-Åke Nilsson

Ordföranden har ordet

Jag har skrivit förut om det växande intresset för släktforskning. I höst kan jag åtminstone konstatera att intresset för Värmlands släktforskarförenings program- och mötesverksamhet är växande.

I september kom Gunilla Didrichson från Sveriges släktforskarförbund och berättade om förbundet samt dessutom om släktforskning i Örebro län. I början på oktober blev det ett möte kring hembygdsforskning med exempel från Bjurtjärnsforskning. I mitten av månaden kom Mats Nilsson från Östra Ämtervik och berättade i en fullsatt Almqvistsal om Selma Lagerlöfs släktbakgrund. I början på november presenterade Anette Carlsson datorprogrammet Min släkt, återigen fullsatt. I slutet av november blir det ett möte om Märkesåret 2009, dvs om separationen från Finland 1809, det skulle inte förvåna om många kommer då också.

Vi har också börjat med opretentiösa möten på dagtid, vissa måndagseftermiddagar. Även dessa har hittills varit välbesökta.

Medlemmar som har uppgett sin e-post-adress får numera påminnelse om kommande möten. Hör av dig om du vill vara med på listan.

De möten jag har nämnt har alla varit på Arkivcentrum i Karlstad. På andra orter har vi också verksamhet med hjälp av aktiva lokalgrupper. Det gäller Säffle, Kristinehamn och Arvika. Även i Sunne har man börjat träffas på biblioteket ibland. Planen är att utvidga detta till Filipstad efter nyår. Så: Väl mött till våren. Titta i denna tidnings programtablå för att se vad som är på gång. Eller besök vår hemsida: www.genealogi.se/varmland/

Bengt Nordstrand, ordförande

Valberedning

Nu stundar snart ett nytt år och då är det dags för valberedningen att arbeta fram förslag till årsmötet vad gäller styrelsens sammansättning under nästa verksamhetsår.

Valberedningen är väldigt tacksam om du har några synpunkter i denna fråga. De som ingår i valberedningen är:

Lars Gunnar Sander
(sammankallande)
054-872754
lgsander@telia.com

Margareta Modén
054-560758
Margareta.moden@comhem.se

Peter Borg
0553-41537
peter.borg2@telia.com

Socken och folkbokföring

Den sittande folkbokföringsutredningen har nu överlämnat sitt slutbetänkande till finansdepartementet. Där föreslås att distriktsindelningen skall utgå från församlingsindelningen 1999/2000.

”Det verkar faktiskt som om släktforskarrörelsen har vunnit den sega kampen om socknarna”, säger förbundets tidigare ordförande Ted Rosvall vid en intervju i Släkthistoriskt Forum.

Medlemsavgiften

Avgiften är oförändrad 2010 dvs 150 kr samt 50 kr per tillkommande familjemedlem.

För medlemmar boende i Norge är den 190 NKR inkl. porto och för medlemmar i övriga länder är den 210 SEK inkl. portoavgift.

Vi är väldigt tacksamma om du betalar **senast 31 januari 2010**. Det besparar oss ”ibladare” det extraarbete som utskicken av påminnelserna utgör.

Boktips

Rötter i Värmland och här och där

Nordenfeldtska rötter, av Olle Sahlin. Utg. av Nordenfeldtska släktföreningen 2007 i samarbete med Sellins förlag. Kan beställas från Nordenfeldtska släktföreningen, c/o Olof Nordenfelt, Storgatan 29, 114 55 Stockholm <olof@nordenfelt.se>. Pris 350 kr jämte porto 55 kr. ISBN 978-91-7055-369-1.

Jur. kand. Olle Sahlin kom för några år sedan med en komprimerad skrift, *Om C.Y. Sahlins och Maria Nordenfeldts härkomst. En antavla i nio led med biografiska notiser*, utg. 1999 av Sahlinska släktföreningen. Denna lilla bok väckte ett stort intresse bland läsarna, och eftersom halva boken handlade om Nordenfeldtska rötter, önskade sig Nordenfeldtska släktföreningen en liknande, fast kanske mer detaljerad bok om sina förfäder, vilken bekostats genom en donation av Karin Nordenfeldt.

Resultatet blev föreliggande volym, som är i stort format och med rikliga illustrationer i färg och svart-vitt. Olle Sahlin står för det mesta genealogiska innehållet, och han har samarbetat med Marie Hogfors vad gäller bilderna och utarbetande av det gigantiska släktträdet, som föreligger som bilaga i slutet av boken.

Antavlenumereringen följer det s.k. Hagers system, med en romersk siffra för varje generation, och sedan en löpande numrering inom denna. Vidare finns också de vanliga bokstavsbe-teckningarna, t.ex ff mm för farfars mormor, vilket gör det lätt att leta sig framåt och bakåt bland anorna.

Utgångspersonerna är Enar och Maria Nordenfeldts elva barn, födda mellan 1827 och 1847, varav sju söner och fyra döttrar, och sedan följs Enars och Marias anlinjer tillbaks i tiden.

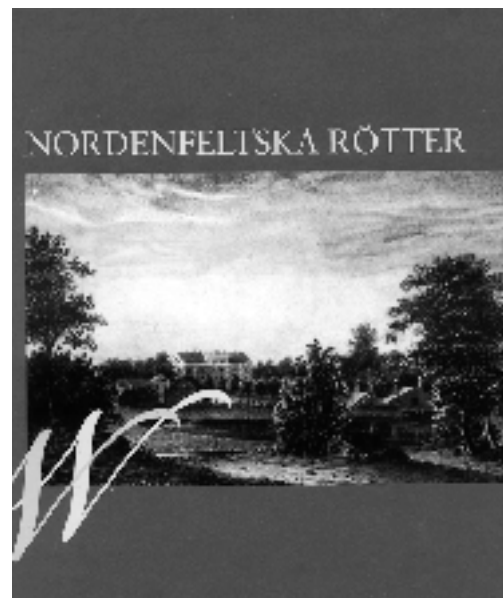
Enar var född 1798 på Björneborgs herrgård i Visnums sn utanför Kristinehamn i Värmland, och blev så småningom först överste för Jönköpings regemente och landshövding i Blekinge. Han var också riksdagsman och verkade för tvåkammarriksdagens införande, trots att han tillhörde adeln.

Enars förfäder på raka fädernet fanns alla i Värmland, och den äldste säkert kände var bergsfogden i Lekebergslagen och Karlskoga bergslag, senare bruks-patronen på Frösvidal i Närke Kil Johan Olofsson Norijn, f 1651, vars ursprung är okänt, och som avled 1695. Hans son Johan adlades 1719 med namnet Nordenfeldt, varpå brodern Olof adopterades på hans nummer 1720, och sonen Niclas adlades Nordenswerd 1727.

Bröderna ingick sålunda i den stora mängd ofrälse som adlades efter det Stora nordiska kriget, då så många ätter inom krigaradeln slagits ut. Bland de Nordenfeldtska anorna finns fler exempel.

För att gå tillbaks till Enar och hans familj, så var han gift med Maria Elisabeth Waern, f 1807, död 1857, som kom från Adolfsfors bruk i Köla sn i Värmland, nära norska gränsen. Hennes bror Jonas var ett tag deltagare i C.J.L. Almqvists bondeexperiment, när denne och några vänner försökte leva ett naturnära bondeliv i Köla, något som fadern Leonard Magnus Waern inte alls tyckte om. Efter något år avslutades bondelivet, och Almqvist flyttade tillbaks till Stockholm.

Mängder med kända släkter passerar under läsningen, och Olle Sahlin har också bemödat sig att kontrollera så mycket som går i kyrkböcker och andra källor, så detta känns som en

mycket tillförlitlig bok. Bland släkterna kan ju nämnas Posse af Säby, Gråsten, Tranchell, Hierta, Uggla (den bekanta Maja Uggla), Walcke, Fehman, Soop, von Braunjohan, Taube af Odenkat (Anna Märta, kusin med Hedvig Taube, mätress till Fredrik I), Strandberg, Grubb, Wolters, Welt, Petre, Horn af Marienborg, Tersmeden, Bonde, Wennerstedt, Fahnesköld, Bagge, Lemke, Lindemarck (Elsa, som felaktigt anges vigd samma dag som hon dog), Fleming af Lais (Erik (1616-1679) recensentens anfader), och många fler. Själva antavlan tar slut vid generation 8, men där finns också korta uppgifter om äldre led.

De många porträtten och bilderna av olika herresäten, kyrkor och vapensköldar (Björneborg, Skogaholm, Frösvidal, Västerplana kyrka, Stola m.fl.) ger liv åt det hela, och fullbordar intrycket av en riktigt intressant bok.

På slutet finns förstås förkortningslista, käll- och litteraturförteckning och personregister, som sig bör.

Olle Sahlin, Marie Hogfors och Nordenfeldtska släktföreningen har gjort ett gott arbete!

Elisabeth Thorsell

ANOR SÖKES

Till ANOR SÖKES tar vi emot frågor om anor och ättlingar från alla som är medlemmar i en släktforskarförening.

Anor sökes nr 845

Jag söker föräldrar till Olof Wiman född 1766 i Kroppa. Har följt honom från 1802 till hans död 1847-04-23 (Arkiv Digital Kga F:2 bild 49).

Han har hela denna tid bott på samma ställe i Degernäs. På alla ställen i HFL som född år 1766 i Kroppa. Jag kan inte hitta honom i någon födelsebok. Har sökt i Kroppa och en del platser runt om. Jag vill gärna veta vilka hans föräldrar är så jag kan gå vidare.

Hans hustru är Catharina Persdotter född 1771-02-06 Kga C:6 bild 194.

Denne Olof är min mormors morfars far.

Med vänlig hälsning

Runa Bratt,

Tel 0140-177 43

E-post runa.bratt@telia.com

Anor sökes nr 846

Jag forskar i min mans släkt men har kört fast i Värmland.

Johan Kihlman Olofson född 26-12-1746 i Värmland

Hustru An.Marg Bratt född i Uddevalla 1764

Son Johannes född 1800

Tacksam för hjälp

Med vänliga hälsningar

Gun-Lis Kihlman

b.g-l.distribution@comhem.se

Anor sökes nr 847

Jag söker Axel (Efraim?) Johansson från Säffle. Han är troligen född runt 1880-1890. Kanske var hans yrke folkskollärare. Han kan ev. vara min farfars far.

Min farfar Torsten lämnades som spädbarn på en trappa i Alingsås inlindad i säckväv. I kyrkoböckerna står moder okänd och det finns bara en sak att gå på för att komma vidare.

När Torsten var två år kom två män för att hämta honom, en av dem troligtvis hans pappa. Fosterföräldrarna lämnade inte Torsten ifrån sig och det som finns från denna dag är ett brev med namnet på han som säger sig vara fadern, och ett bevitnande av detta.

Hans far ska enligt det pappret heta Axel Efraim Johansson och vara från Säffle. Han som var med heter J. Westerlind och har skrivit under som folkskollärare från Säffle. Det sägs att även Axel hade detta yrket. Jag har funnit en Axel Johansson som är folkskollärare i Säffle med rimlig ålder, men han tycks heta Fridolf i andra namn.

Det vore fantastiskt att få veta mer, nu stannar släkten på pappas sida upp redan vid honom då min farfar inte längre lever.

Mail tas tacksamt emot på:

emholmgren@spray.se

Med vänliga hälsningar

Emma Holmgren

Nr 150

När Anna Johnson Barge avled i april 1950 i sitt hem nära St. James i Minnesota, kunde hennes söner Walter och Roy till dödsbeviset inte uppge någon som helst information om vad moderns föräldrar skulle ha haft för namn, mer än namnet Johnson, som var hennes födelsenamn.

Det skulle dröja ännu ett halvsekel innan sanningen om Annas ursprung kunde klarläggas. Vägen dit gick genom en rad fall av "serendipity". I verkligheten avled hon bara fyra dagar före sin 87-årsdag. Hon föddes i Stirserudstorp i Bro socken, kom fem år gammal med sina föräldrar till Amerika. Hennes anor finns nästan helt inom nuvarande Säffle kommun.

Som ung flicka fick Anna vara med om en förfärlig händelse, som säkerligen kom att sätta mycket djupa spår i hennes inre. I november 1873 försvann fadern Lars Fredrik från hemmet nära Kansas Lake i Watonwan County, Minnesota och återfanns död (mördad) följande vår. Omständigheterna kring denna händelse har jag skrivit om i VärmlandsAnor 2009:2.

Eftersom Annas mormor Greta Stina Olsdotter var syster till min farfars farfars mor så är många av Annas anor också mina egna. Jag tackar varmt Gunnar Jonsson för hjälp med anor i Kila. Med Marianne Magnusson har jag diskuterat anor i Svanskog.

I USA har Pat Henke i Fall Creek, Wisconsin och Roger McKnight i St. Peter, Minnesota, delat intresset för dessa anor.

Carl-Johan Ivarsson
Finnögatan 4 B
614 33 Söderköping
Tel: 0121-218 23
Mail: cj.ivarsson@telia.com

Upprättad för Anna Johnson Barge, f. 14/4 1863 i Stirserudstorp, Bro(S)					Orter i (S) lån om inte annat anges	
Antavla nr 150	Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V	
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2, <u>fär</u> Holm Lars Fredrik Johannesson f 29/4 1831 Bro, Stirserudstorp d 8/11 1872 Watomwan C:y(USA) g 6/1 1862 Kila	Holm	Holm, Olof Olsson. Kyrkvård	Holm, Olof Jansson. Klockare	Persson, Olof. Bonde	c 1717 - 17/1 1770, Huggenäs, Uggeåter V	
	Johannes Olsson	f 9/10 1776, Huggenäs, Uggeåter V	1739, Ölme - 1807, Huggenäs	Skrage, Ingeborg Olsdotter	c 1713 - 12/8 1774, Huggenäs	
	Inhysses, undantagsman	d 20/3 1836, Bro, Brosäter V	Olofsdotter, Katarina			
	f 3/10 1804	g 7/11 1803, Bro	8	28/10 1750, Huggenäs - 1783, Huggenäs		
	Huggenäs, Uggeåter V	Andersdotter, Annika				
	d 24/3 1879	f 1776, Bro				
	Bro, Stirserudstorp	d 8/9 1812, Bro, Stirserudstorp				
	g 13/3 1827, Kila	4	9			
	Larsdotter	Nilsson, Lars. Bonde	Jonsson, Nils. Bonde			
	Ingrid	f 1761, Kila, Kärrholmen	1727 - 25/12 1806, Kila, Kärrholmen			
Nr 1, <u>ansökare</u> Johnson Anna Charlotta f 14/4 1863 Bro, Stirserudstorp	f 18/8 1809	g 21/3 1790, Kila	10	1725 - 23/1 1788, Kila, Kärrholmen		
	Kila, Gambol	Westerberg, Kajsa Olsdotter		Westerberg, Olof Eriksson. Brukare		
	d 15/5 1887	f 1769, Kila, Skrufserud Ö		1730, Bro - 3/4 1803, Kila, Gambol		
	Bro, Stirserudstorp	d 26/5 1823, Kila, Gambol		Håkansdotter, Britta	Persson, Håkan. Bonde	1708 - 1774
	5	11		1744, Kila - 1823, Kila, Gambol	Maria	1712 - 1774
	Nilsson	Jansson, Nils. Bonde	Jansson, Jan. Bonde		Nilsson, Jan. Bonde	1703 - 4/5 1773, Svanskog, Svensheden
	Anders	f 16/2 1787, Gillberga, Stenarsbol	1743, Svanskog - 6/4 1789, Gillberga	Andersdotter, Kerstin	1/11 1699, Svanskog - 20/2 1776, Svanskog	
	Urnakare	d 4/1 1843, Kila, Skrufserud V	Andersdotter, Katarina	Jansson, Anders. Bonde	1703 - 9/12 1775, Kila, Väsby	
	f 17/12 1813	g 11/10 1810, Tveta	12	1750 - 13/3 1789, Gillberga, Stenarsbol	Elisabet	
	Kila, Skrufserud V	Persdotter, Annika	Månsson, Per. Bonde		Olsson, Måns. Bonde	
Nr 3, <u>mor</u> Andersdotter Karolina f 20/1 1842 Kila, Hallerud d 30/9 1907 Madison(USA/WI)	d 6/1 1896	f 11/3 1792, Tveta, Kallskog	3/4 1762, Botilsäter - 4/3 1811, Tveta	Andersson, Per. Bonde		
	Kila, Djupviken	d 10/1 1867, Kila, Djupviken	Persdotter, Margareta	Larsdotter, Annika		
	g 7/6 1835, Kila	6	13	13/12 1757, Åmål lfs(P) - 1843, Tveta		
	Olsdotter	Andersson, Olof. Bonde	Nilsson, Anders. Bonde			
	Greta Stina	f 2/7 1780, Kila, Djupviken	1744, Långserud - 14/11 1805, Kila			
	f 15/6 1815	d 10/11 1856, Kila, Djupviken	Håkansdotter, Karin	Jansson, Håkan. Bonde	1708 - 30/4 1742, Kila, Kråksbråten	
	Kila, Djupviken	g 27/12 1801, Kila	14	27/3 1741, Kila, Kråksbråten - 1787, Kila	Bryngelsdotter, Kerstin	15/4 1711, Kila - 31/5 1790, Segerstad
	d 15/1 1861	Nilssdotter, Maria	Andersson, Nils. Bonde		Jansson, Anders. Bonde	1695 - 2/3 1776, Kila, Ulvsbol
	Kila, Djupviken	f 1/5 1775, Kila, Boda, Hagen	7/4 1731, Kila, Rud - 1786, Kila, Boda	Jonsdotter, Kerstin		f 1700
	Kila, Djupviken	d 30/1 1835, Kila, Djupviken	Jansdotter, Margareta			
	7	15		1735 - 21/10 1808, Kila, Djupviken		

Ur andra medlemsblad

Värmlänningar

An-Siktet 2009:3

(Folkare Släktforskarförening)

Folkärna barnhem av *Birgitta Larhm*: bl a nämns Hans Olof Norberg född 1911 i Gillberga.

Mgf-Nytt 2009:3

(Midälva Genealogiska Förening)

Rättelse till Värmlandsrötter i Sundsvall utan sågverksanknytning av *Barbro Andersson*.

Slækt & Slekt 2009:3

(Solør Slektshistorielag)

Bosetning på Åsnes Finnskog Del II Rønnesæter av *Magne Ivar Mellem*.

Släkthistoriskt Forum 2009:4

(Sveriges Släktforskarförbund)

Med rötterna i Värmland, "Nordenfeldtska Rötter" recenserar av *Elisabeth Thorsell*

Vi Släktforskare 2009:4

(Elisabeth Thorsell)

Lisa Matsdotter – barnamörderska – del 2 av *Elisabeth Thorsell*. En märklig Lysnings- och vigselbok: Kristinehamn E:2 1749-1784 av *Kjell Åberg*.

Övrigt

Diskulogen nr 86

(Föreningen DIS)

De okända kyrkböckerna, referat av *Thord Bylunds* föredrag vid släktforskar dagarna i Falköping. Okända kvinnor i historien, referat av *Dick Harrisons* föredrag vid släktforskar dagarna. Kriget 1808-1809 av *Arnold Lagerfjärd*. Släktforska i Finland. Uppdatera mer av *Christer Gustavsson*. Kartan i Disgen 8.2 av *Björn Johansson*.

KLGF-bladet nr 72 (Kalmar läns Genealogiska Förening)

Så deltar du – och får upp spåret efter ditt genetiska stamträd.

Medlemsblad 2009:2

(Nordanstigs Bygd och Släktband Forskarförening)

Bevara, hantera och förvara gamla fotografier av *Siv Lundmark*.

Medlemstidning nr 67

(Lulebygdens Forskarförening)

Legostadgan och orlovssedel av *Brage Lundström*.

Släktbron 2009

(Kävlingebygdens Släkt- och Folklivsforskare)

Källor för hembygdsforskning av *Guno Haskå*

Släktdata 2009:3

(Föreningen Släktdata)

Länen i Sverige och Finland.

Släktforskaren nr 112

(Västerbergslagens Släktforskare)

Elva dagar som kom bort av *Bror Hermanson*

Släkthistoriskt Forum 2009:4

(Sveriges Släktforskarförbund)

DNA-test kan spåra våra rötter tillbaka till urmödrarna. Lantmäteriet öppnar nätbutik för digitala kartor. Nytt jätteprojekt skall indexera kyrkböckerna. Lika versioner av samma arkiv kräver källhänvisning av *Michael Lundholm*.

Västanbladet 2009:3

(GöteborgsRegionens Släktforskare)

Brott och straff i gångna tider av *Nina Ringbom*.

Nr 151

Denna antavla utgår från min morfar August Karlsson som var hemmansägare i Älgånäs, Väse.

Morfar var åttonde generationen på samma gård. Förste ägare var hans ff ff ff f Per Olofsson, som bröt mark och upptog hemmanet Älgånäs på Glumseruds marker och skattlades till 1/4 hemman. Per Olofsson erhöll fasta den 20/11 1654.

"Näst stadfästes efter Sveriges lagh, thetet jordakiöp som Peder Olufsson i Elgårdsnäs i Wäse härads sochen hade giordt medh Joen Biörsson i Glumserudh i samma sochen om ett skogsstycke aff hans egen arfejord under b^{nte} hans skattehemman Glumserudh, att giöra sig hemman aff såsom han ock nu giordt hade och så till macht hemmat att thet skattar för ett fierdingshemman och kallas Elgårdsnäas, efter han hade gifvit honom therföre 800 jern. Hvilket skogsstycke bleff när thet skattlades angifvit med thesse rāmärken, för ifrån Elgårdsnäas till Gillermyren, sedan till..."

Per Olofssons son Olof Persson (1635-1735) och sonson Anders Olofsson (1672-1742) var båda nämndemän och sexmän.

August Karlssons son Martin Karlsson (nionde generationen) var släktens siste ägare i Älgånäs. Vid forskningen på morfar har jag haft god hjälp av Nils Sundelius i Stockholm, Kenneth Mossberg i Stockholm och Lars Larsson i Göteborg.

Rune Lindquist

Lomvägen 45

656 71 Skattkärr

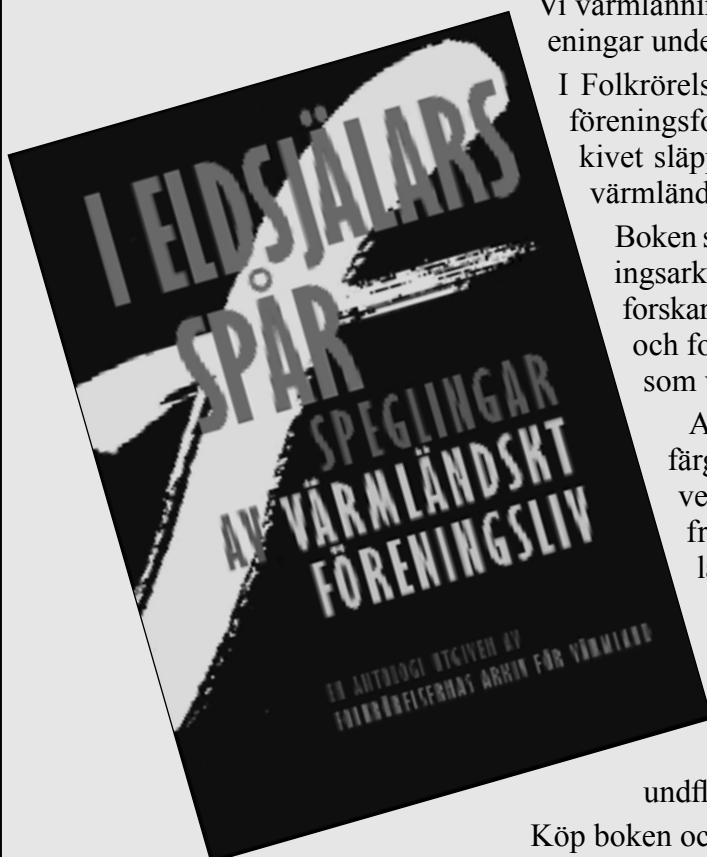
errell@swipnet.se

Upprättad för August Karlsson, f. 16/4 1866 i Älgånäs, Våse(S)					mf(6) t. Rune Lindquist. Alla orter i (S) län	
Antavla nr 151	Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V	
Nr 2-3 (1)	Generation II	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63	
Nr 2. far	Andersson	Andersson, Anders. Bonde	Andersson, Jonas. Bonde	Olofsson, Anders. Bonde	Olofsson, Anders. Bonde	1672, Våse, Älgånäs - 3/12 1742, Våse
Andersson	Anders	f 21/11 1749, Våse, Älgånäs	20/5 1712, Våse - 1777, Våse, Älgånäs	20/5 1712, Våse - 1777, Våse, Älgånäs	Jonssdotter, Ingeborg	1673, Våse, Glumserud - 29/10 1725, Våse
Karl	Hemmansägare	d 28/5 1813, Våse, Älgånäs	Andersdotter, Ellika	Andersdotter, Ellika	Bryngelsson, Anders	1680, Våse, Slättåsen - 25/4 1757, Våse
Hemmansägare	f 4/1 1794	g 13/10 1776, Våse	8 2/11 1718, Våse - 1798, Våse, Älgånäs	8 2/11 1718, Våse - 1798, Våse, Älgånäs	Larsdotter, Ingeborg	16/11 1684, Våse, Berg - 8/5 1740, Våse
f 2/1 1835	Våse, Älgånäs	Persdotter, Ingeborg	Olofsson, Per. Häradsdomare	Olofsson, Per. Häradsdomare	Jonsson, Olof. Bonde	1665, Våse, Älgånäs - 28/12 1755, Våse
Våse, Älgånäs	d 8/7 1876	f 28/1 1754, Våse, Älgånäs	22/11 1709, Våse - 1786, Våse, Älgånäs	22/11 1709, Våse - 1786, Våse, Älgånäs	Månsdotter, Ellika	1673, Våse, Korpralstorp - 22/4 1746, Våse
d 7/3 1909	Våse, Älgånäs	d 7/2 1823, Våse, Rör	Larsdotter, Maria	Larsdotter, Maria	Eriksson, Lars	1677, Våse, Hulteby - 17/5 1734, Våse, Hulteby
Våse, Älgånäs	g 14/10 1818, Våse	4	9 9/3 1714, Våse - 1782, Våse, Älgånäs	9 9/3 1714, Våse - 1782, Våse, Älgånäs	Månsdotter, Sigrid	1671, Karlstad - 24/3 1741, Våse, Hulteby
g 12/11 1858	Jonssdotter	Andersson, Jonas. Bonde	Jonsson, Anders. Sexman	Jonsson, Anders. Sexman	Eriksson, Jonas	1677, Våse, Kleven - 7/4 1743, Våse, Kleven
Våse	Katarina	f 13/1 1764, Våse, Kleven	3/12 1735, Våse - 1786, Våse, Kleven	3/12 1735, Våse - 1786, Våse, Kleven	Olofsdotter, Annika	1/12 1704, Våse, Kleven - 5/8 1739, Våse
Nr 1. ansökare		d 20/7 1831, Våse, Älgånäs	Olofsdotter, Katarina	Olofsdotter, Katarina	Andersson, Olof	25/2 1718, Våse - 1781, Våse, Mosserud
Karlsson	f 5/10 1799	g 13/10 1796, Våse	10 17/10 1739, Våse - c 1800, Våse, Kleven	10 17/10 1739, Våse - c 1800, Våse, Kleven	Olofsdotter, Kerstin	2/2 1717, Våse, Glumserud - 1774, Våse
August	Våse, Kleven	Andersdotter, Anna	Månsdotter, Anders. Bonde	Månsdotter, Anders. Bonde	Olofsson, Måns	1683 - 23/12 1754, Våse, Söre
Hemmansägare	d 15/3 1877	f 21/10 1766, Våse, Söre	2/4 1731, Våse, Söre - 1801, Våse, Söre	2/4 1731, Våse, Söre - 1801, Våse, Söre	Olofsdotter, Ingrid	2/12 1700, Våse, Glumserud - 16/1 1767, Våse
f 16/4 1866	Våse, Älgånäs	d 26/7 1842, Våse, Älgånäs	Olofsdotter, Katarina	Olofsdotter, Katarina	Persson, Olof. Mjölhare	1/6 1705, Våse - 13/9 1749, Våse
Våse, Älgånäs	5	11 6/8 1745, Våse - 21/2 1827, Våse, Söre	11 6/8 1745, Våse - 21/2 1827, Våse, Söre	11 6/8 1745, Våse - 21/2 1827, Våse, Söre	Hindriksdotter, Annika	c 1704, Våse, Lövnäs - 23/12 1747, Våse
d 4/12 1939	Andersson	Andersson, Anders. Hemmansägare	Persson, Anders	Persson, Anders	Nilsson, Per. Bonde	2/12 1697, Våse, Älgånäs - 27/9 1756, Våse
Våse, Älgånäs	Olof	f 17/5 1779, Våse, Älgånäs	2/9 1735, Våse - 1807, Våse, Älgånäs	2/9 1735, Våse - 1807, Våse, Älgånäs	Hindriksdotter, Maria	17/3 1693, Våse, Viberg - 29/9 1755, Våse
g 29/12 1905	Hemmansägare	d 23/6 1849, Våse, Älgånäs	Jonssdotter, Ingeborg	Jonssdotter, Ingeborg	Andersson, Jonas	Se nr 16
Våse	f 19/4 1809	g 30/5 1803, Våse	12 8/1 1740, Våse - 1802, Våse, Älgånäs	12 8/1 1740, Våse - 1802, Våse, Älgånäs	Andersdotter, Ellika	Se nr 17
Sundblad	Våse, Älgånäs	Olofsdotter, Maria	Andersson, Olof. Bonde	Andersson, Olof. Bonde	Persson, Anders. Bonde	2/9 1715, Våse, Torp - 1783, Våse, Torp
Elin	d 24/5 1892	f 5/11 1780, Våse, Torp	24/4 1752, Våse, Torp - 8/1 1825, Våse	24/4 1752, Våse, Torp - 8/1 1825, Våse	Bengtsdotter, Kajsa	1720 - 1775, Våse, Torp
f 10/12 1880, Våse	Våse, Älgånäs	d 24/4 1847, Våse, Älgånäs	Eriksdotter, Maria	Eriksdotter, Maria	Jonsson, Erik	13/12 1710, Våse, Mellby - 1776, Våse, Glumstorp
Nr 3. mor	g 16/8 1835, Våse	6	13 16/2 1751, Våse - c 1812, Våse, Torp	13 16/2 1751, Våse - c 1812, Våse, Torp	Olofsdotter, Maria	8/11 1713, Våse, Kleven - 1744, Våse
Olofsdotter	Larsdotter	Hansson, Lars	Jansson, Hans	Jansson, Hans	Högmán, Jan Nilsson. Bonde, soldat	3/9 1693, Våse - 1764, Våse
Maria	Stina	f 15/8 1758, Våse, Lövhöjden	2/6 1728, Våse - 1791, Våse, Lövhöjden	2/6 1728, Våse - 1791, Våse, Lövhöjden	Hansdotter, Ingegerd	7/3 1696, Våse, Lövnäs - 27/2 1758, Våse
f 14/12 1835	f 13/4 1807	d 25/12 1828, Våse, Lövhöjden	Larsdotter, Kerstin	Larsdotter, Kerstin	Didriksson, Lars	25/3 1695, Våse, Lövhöjden - 14/12 1738, Våse
Våse, Älgånäs	d 9/1 1893	g 9/6 1801, Våse	14 10/7 1736, Våse - 1808, Våse, Lövhöjd.	14 10/7 1736, Våse - 1808, Våse, Lövhöjd.	Andersdotter, Maria	7/2 1712, Våse - (1778-1781), Våse
d 3/3 1914	Våse, Lövhöjden	Andersdotter, Kerstin	Olofsson, Anders	Olofsson, Anders	Andersson, Olof	Se nr 42
Våse, Älgånäs	Våse, Älgånäs	f 24/5 1776, Våse, Mosserud	15/9 1744, Våse - 1792, Våse, Mosserud	15/9 1744, Våse - 1792, Våse, Mosserud	Olofsdotter, Kerstin	Se nr 43
17/9 2009	Våse, Älgånäs	d 3/1 1852, Våse, Lövhöjden	15 12/3 1748, Våse - 14/6 1817, Våse	15 12/3 1748, Våse - 14/6 1817, Våse	Olofsson, Anders. Bonde	4/3 1702, Våse - c 1773, Våse, Kleven
					Jonssdotter, Ellika	10/9 1708, Våse, Glumstorp - c 1783, Våse

Föreningens våra aktiviteter:

Tema-kväll	Torsdag 21 jan. Kl 18.30	Historiska kartor på nätet, förre överlantmätaren Bengt-Olof Käck berättar om den guldgruva av historiska kartor som finns hos Lantmäteriet, och som idag finns tillgänglig via internet.	Arkivcentrum, vån. 3
Fikaträff	Måndag 15 feb. Kl 18.30	Vi utbyter erfarenheter. Olle Andersson, layoutansvarig för VärmlandsAnor, inleder med att berätta om hur vi tar tillvara och visar gamla foton i vår släktforskning.	Arkivcentrum, vån 7
Fikaträff	Torsdag 11 mars Kl 18.30	Vi utbyter erfarenheter. Föreningens förre ordförande Lars-Gunnar Sander inleder på temat "Mantalslängdena - vad kan man få ut av dem".	Arkivcentrum, vån. 7
Tema-kväll	Torsdag 15 apr. Kl 18.30	Karlstads tidiga historia - den dolda staden. Martin Karlsson, arkeolog och chef för kulturmiljöenheten vid Värmlands Museum, som gjort ett flertal utgrävningar i centrala Karlstad.	Arkivcentrum, vån. 7

Finn förfäderna i föreningarnas fantastiska arkiv!

Vi värmlänningar har varit aktiva i tusentals ideella föreningar under mer än ett sekel.

I Folkörelsernas arkiv finns mängder med fakta om föreningsfolkets insatser i stort och smått. Nu har arkivet släppt boken "I Eldsjälars spår. Speglingar av värmländskt föreningsliv".

Boken ska väcka intresse för de innehållsrika föreningsarkiven, inte minst bland släkt- och hembygdsforskare. Protokoll, medlemsmatriklar, brevväxling och fotografier ger detaljerade uppgifter om folk som verkat inom värmländskt föreningsliv.

Antologin på 192 sidor är inbunden och helt i färg. I dussintalet artiklar beskrivs forskarsamverkan i Arkivcentrum, nya rön om väckelse, frisinne, nykterhetsrörelse och idrotten i länet.

Möt jordenruntfararen Gustaf Th Ohlsson, kolportören J E Bodin från Kila, nykterhetsmannen och politikern A H Göthberg, Munkfors och Finlandsbarnen Möller, som kom till Värmland för att undfly krigets fasor m fl.

Köp boken och upptäck föreningsarkivens färgprakt och mångfald.

Släktforskarföreningens medlemmar får specialpriset 150 kronor t o m 31 december 2009 (ordinarie pris 230: -). Eventuell frakt tillkommer (50: -).

Beställ boken från Folkörelsernas arkiv för Värmland på tel 054-61 77 10, via fax 054-61 77 31 eller e-post fa@arkivcentrumvarmland.se.